

INTERNATIONELLA HANDELSHÖGSKOLAN
HÖGSKOLAN I JÖNKÖPING

Franchisetagarens skyddsreglering

En analys av franchiselagstiftningen i Sverige

Magisteruppsats inom civilrätt

Författare: Alexander Strömberg

Handledare: Jan Andersson

Framläggningsdatum: 2008-01-07

Jönköping Januari 2008

INTERNATIONELLA HANDELSHÖGSKOLAN
HÖGSKOLAN I JÖNKÖPING

The protection legislation of the franchisee

An analysis of the franchise legislation in Sweden

Master's thesis within Civil Law

Author: Alexander Strömberg

Tutor: Jan Andersson

Jönköping Januari 2008

Innehåll

1	Inledning	5
1.1	Bakgrund	5
1.2	Syfte	5
1.3	Metod	5
1.4	Avgränsning	6
1.5	Disposition	6
2	Franchising – ett sätt att driva företag	7
2.1	Inledning	7
2.2	Definition	7
2.3	Historik	7
2.4	Att bedriva franchising	8
2.5	Föreningar och organisationer	9
2.5.1	Unidroit	9
2.5.2	Svenska franchiseföreningen	10
2.5.3	Franchisetagarnas Riksorganisation	11
2.6	Avtalet	11
2.6.1	Reflektioner gällande franchiseavtal	14
3	Franchising och lagstiftningen	15
3.1	Den svenska utvecklingen	15
3.2	Lagstiftningen i Europa	16
3.2.1	Frankrike	16
3.2.2	Spanien	16
3.2.3	Italien	17
3.2.4	Belgien	17
3.2.5	Länder som saknar lagstiftning	18
3.3	Unidroits:s modellag	18
4	Lag (2006:484) om franchisegivares informationskyldighet	24
4.1	Lagarbetet	24
4.2	Genomgång av lagen, syften och förklaringar	27
4.2.1	Inledning	27
4.2.2	Syfte och tillämplighet, paragraf 1	27
4.2.3	Informationsplikten, paragraf 2	28
4.2.4	Informationskyldighetens minimikrav, paragraf 3	29
4.2.5	Sanktioner, paragraf 4-6	31
4.3	Sammanfattning	33
5	För och emot en lagstiftning om informationsplikt	35
5.1.1	Inledning	35
5.1.2	Remissvar i Ds 2004:55	35
5.1.3	Motioner	37
5.1.3.1	Betänkande 2001/02:LU12	37
5.1.3.2	Betänkande 2002/03:LU4	39
5.1.3.3	Betänkande 2005/06:LU26	39

5.1.4	Enkätundersökningen i DS 2004:55.....	40
5.2	Sammanfattning	41
6	Behovet av framtida lagreglering om franchising	43
6.1	Gällande rätt.....	43
6.2	Motioner som yrkar på mer lagstiftning	45
6.2.1.1	Betänkande 2005/06:LU26	45
6.2.1.2	Betänkande 2007/08:CU7.....	46
6.3	Vilka lagar kan komma i framtiden?	47
6.3.1	Uppsägning av franchiseavtal	47
6.3.2	Bruket av skiljeklausuler i franchiseavtal.....	48
6.3.3	Förhandlingsrätt för franchisetagare	50
6.3.4	Möjligheterna att jämka oskäliga avtalsvillkor mellan näringsidkare	50
6.4	Sammanfattning	51
7	Diskussion och slutsats	53
7.1	Lag (2006:484) om franchisegivarens informationsplikt	53
7.1.1	Diskussion	53
7.1.2	Slutsats	56
7.2	Behov av ytterligare lagstiftning om franchising i framtiden.....	56
7.2.1	Diskussion	56
7.2.2	Slutsats	58

Bilaga 1 - Lag (2006:484) om franchisegivarens informationsskyldighet

Bilaga 2 – Unidroits modellag

Sammanfattning

Franchising har förekommit i Sverige sedan i början av 1980-talet och flera föreningar och organisationer har funnits med länge. Dessa har spelat en stor roll för hur franchising har bedrivits. Sverige har helt klarat sig på självreglering och vanliga företagslagar för att reglera franchiseverksamhet inom landet. Inom EG-rätten har franchising till en början ignorerats trots att det faktiskt stred mot en av portalparagraferna i Romfördraget. Lösningen blev att införa ett gruppundantag där all regelrätt franchising accepterades av EG:s konkurrensrättsliga reglering. Sedan dess har ett nytt gruppundantag ersatt den gamla, men franchising är fortfarande tillämpligt på den nya gruppundantaget.

Motioner om krav på svensk lagstiftning har inkommit till riksdagen ända sedan franchising blivit känt i Sverige. Franchising fick större uppmärksamhet i juridiken efter påtryckande först år 1987 då antalet franchiseföretag hunnit bli relativt många till antalet. Då företogs SOU 1987:17 – ett förslag till lag om franchising. Utredningsgruppen konstaterade bland annat att franchisetagaren var i en underlägsen ställning och flera problemområden uppmärksammades. Dock föranledde aldrig denna utredning någon lagstiftning. Inte fören år 2003 inleddes en ny utredning som senare skulle få namnet Ds. 2004:55 – upplyst franchising. Grunden för utredningen var den internationella organisationen Unidroits färdigställda arbete med en modellag om franchising. Utredningen utgick främst från Unidroits modellag. Svaren från de olika aktörerna som ingick i utredning var skiftande hurvida en lagstiftning om franchising var motiverad eller inte. Resultatet blev ett förslag på lagtext som innehöll en definition om franchising och regler som förpliktigade franchisegivaren att utge viss information till franchisetagaren innan avtalets ingående. Detta förslag höll sig ganska oförändrad fram till propositionen för lagen. Lag (2006:484) trädde i kraft den 1:a oktober 2006.

Då lagen bara behandlar förhållanden innan avtalet undertecknas, är den ganska begränsad till sin omfattning. Efter att ha granskat lagen och tagit del av en mängd uttalanden och åsikter från politiker och olika aktörer på marknaden i samband med att den stiftades, anser jag lagen är ett steg i rätt riktning. Med detta sagt, finns fortfarande rättsproblem som kräver en vidare utredning i framtiden. De främsta problemen rör villkor för uppsägning där franchisetagaren i värsta fall kan förlora mycket i satsat kapital. Även bruket av skiljeklausurer anser jag vara en viktig fråga där franchisetagaren riskerar stå ansvarig för kostnader som de inte klarar av att hantera. Då franchising har ökat i omfattning de senaste åren är det extra viktigt att dessa områden och de ytterligare som jag uppmärksammar i uppsatsen, utreds ordentligt för att få ett välmående franchiseklimat i Sverige där man kan känna sig trygg som franchisetagare.

Abstract

Franchising has been a form of business since the 1980 in Sweden and several associations and organizations have been around for a long time. They have served a great roll in the way franchising has been conducted. Sweden has also completely relied on self regulation and common business laws to regulate franchising within the country. Franchising was ignored in EC law in the beginning despite that it actually stood in a direct conflict with one of the main paragraphs of the Rome treaty. The solution became to introduce a group exception where all business systems regarded as franchising was accepted by EC competition law. A Swedish translation was made in 1993. Since then, a new group exception has replaced the old one, but franchising is still applicable with the new one.

Parliamentary bills have been demanding a Swedish legislation on franchising early on, since it was known as a way of doing business here. Franchising got greater attention 1987 when the number of franchise companies had gotten quite large in number. In 1987 the SOU 1987:17 – a proposition on franchise law (Swedish Government Official Reports) was carried out. The government came to the conclusion that the franchisee was in a disadvantageous position and that several problems could be solved by new legislation. The investigation did not lead to any legislation. In 2003 an investigation was conducted that was later going to get the name Ds. 2004:55 – enlightened franchising. The main reason of the investigation was the fact that the international organization Unidroit had conducted a model franchise disclosure law. The opinions in the investigation became somewhat divided whether a legislation was justified. The investigation resulted in a definition of franchising and rules on the duty of a franchisor to provide pre-contractual information before the conclusion of the agreement. This proposal of a regulation did go pretty much unchanged all the way to the final proposition of the law which got the name 2005/06:98. Law 2006:484 was entered into force the 1: th of October 2006.

The law handles only pre-contractual condition before the conclusion of the agreement, which makes it pretty limited. However, after I revised and made a research on different opinions and statements of the law, I came to the conclusion that it is a step in the right direction. With this said, there are still legal problems that demand further investigations in the future. The most important areas would be conditions that concern the termination of the contract. In worst case the franchisee can loose a lot of invested capital in such a matter. Another important area is the usage of arbitration agreements. The franchisee risks being responsible for costs he can not handle. The fact that franchising has really increased in extent the last few years it is even more important to investigate possible problem areas, in order to make sure that franchising in Sweden is well and properly regulated where the franchisee can feel secure.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Den första oktober år 2006 trädde lag (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet ikraft i Sverige. Lagen är den första franchisespecifika lag som införts i Sverige och Franchising har bedrivits här sedan i början av 1980-talet. Innan dess har enbart självreglering och etik satt normerna samt allmänna företagsrättsliga lagar. Franchising är även en starkt ökande företeelse på den svenska marknaden. Enligt en undersökning gjord av Handels Utredningsinstitut på initiativ av Svenska Franchiseföreningen startade hela 45 % av de franchisesystem som medverkade i undersökningen sin verksamhet senare än år 2000.¹ Antalet franchisesystem är nu uppskattningsvis ca. 400 stycken och den siffran kommer förmodligen att öka i snabbare takt än någonsin de kommande åren.² Då franchisetagaren är i en underlägsen ställning jämte franchisegivaren är det viktigt att skydda denna part. Ända sedan franchising existerat i Sverige har motioner med krav på lagstiftning inkommit till Riksdagen. Kraven har bland annat behandlat lagstadgad informationsplikt för franchisegivare som den nya lagen nu gjort till verklighet. Krav har också ställts på andra viktiga områden som fortfarande inte har fått genomslag i lagstiftningen. Med största sannolikhet kommer franchisesystemen att fortsätta öka i omfattning och med fler företag ökar också eventuella missförhållanden. Kommer de rättsliga problem som idag förekommer på området kunna lösas med den nuvarande rättsliga hanteringen eller kommer ytterligare lagstiftning krävas?

1.2 Syfte

Syftet med denna uppsats är att belysa franchising i Sverige som ett sätt att driva företag och vidare belysa lag (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet som tillkommit. Jag vill också utreda om ovanstående lag har varit ett steg i rätt riktning och om det krävs ytterligare lagstiftning om franchising för att möta de ökade rättsliga problemen.

1.3 Metod

Uppsatsen är skriven enligt rättsdogmatisk metod. Då jag främst har rört mig inom svensk rätt har mycket tid ägnats åt svenska lagrum, förarbeten, praxis och doktrin. Viss EG-rättslig lagstiftning har också tagits del av liksom vissa utländska lagar samt den mellanstatliga organisationen Unidroits modellag. Då området jag behandlar är relativt nytt har nyare källor i form av doktrin varit svårt att tillgå på området, varför mina huvudsakliga källor kommer från förarbeten, motioner och betänkanden. Rättsfall på området har också varit svårt att tillgå på grund av att nästan alla franchisetvister löses genom skiljedom som omfattas av sekretess.³ För att möjliggöra ett resonemang om rättsläget existerande form och framtida krav har en bild av franchiseverksamhet framställts innan de rättsliga problemen introducerats.

---

¹ Franchising i Sverige 2006 – en kartläggning av franchiseföretagandet i Sverige sid. 4.

² Franchising i Sverige 2006 – en kartläggning av franchiseföretagandet i Sverige sid. 14.

³ Engström, Anders, Franchising i praktiken, sid 165.

1.4 Avgränsning

När begreppet franchising nämns genom uppsatsen avser jag den så kallade Business Format Franchising varianten. Denna variant är den som är vanligast i Sverige idag och innebär kort att alla delar av franchisegivarens verksamhet även kommer att ingå i franchisetagarens verksamhet. Mer om de olika formerna behandlas under 2.3 och 2.4 i uppsatsen.

De förarbeten och motioner som undersökts i samband med att lag (2006:484) om franchisegivarens informationsskyldighet behandlas i kapitel fyra, har främst fokuserats kring vad som framgått om informationsplikten. Krav om lagstiftning på andra områden har behandlats mer djuptgående i kapitel sex.

Till sist har jag valt att fokusera på Svensk och EG rättslig reglering och exempelvis utelämnat USA:s reglering på området

1.5 Disposition

Det andra kapitlet i uppsatsen kommer att ta sikte på vad franchising är och vad det innebär att bedriva franchiseverksamhet. Vissa viktiga föreningar och organisationer på området kommer också att beröras. Det tredje kapitlet kommer att behandla den svenska utvecklingen av lagstiftning om franchising och hur länder i Europa har ställt sig till lagstiftning på detta område. Den mellanstatliga organisationen Unidroits modellag, som har spelat en betydande roll för den nyttillkomna svenska franchiselagstiftningen, kommer att belysas i samma kapitel. Fjärde kapitlet rör lag (2006:484) om franchisegivarens informationsskyldighet och omfattar lagens tillkomst och en genomgång av den slutliga lagtexten. Femte kapitlet kommer att behandla hur motionärer, aktörer och franchiseaktiva drivit fram lagen. Sjätte kapitlet går in på gällande rätt och vilka möjliga rättsområden som kan tänkas vara nödvändiga att lagstifta om i framtiden berörande franchising. Slutligen kommer i kapitel sju presenteras en kritisk utvärdering och slutsats av uppsatsen.

2 Franchising – ett sätt att driva företag

2.1 Inledning

För att få en bättre förståelse över vilka rättsliga problem som kan tänkas uppkomma i ett franchiseförhållande och hur lag (2006:484) om franchisegivarens informationsplikt kommer att beröra franchisesystem i praktiken, definierar andra kapitlet vad franchising är, hur det bedrivs och hur affärssituationen för franchisesystem ser ut i Sverige idag.

2.2 Definition

Definitionen på franchising i sin grundform kan b.l.a. hämtas från ett tidigt europeiskt rättsfall på området; ”Rather than a method of distribution, it is a way for an undertaking to derive financial benefit from its expertise without investing own capital”⁴. Europeiska unionens definition på franchising lyder ”Ett avtal enligt vilket ett företag, franchisegivaren, till det andra företaget, franchisetagaren, mot direkt eller indirekt ekonomiskt vederlag upplåter rätten att utnyttja en franchise för att marknadsföra angivna slag av varor och/eller tjänster; det omfattar åtminstone följande skyldighet: skyldigheten att använda ett gemensamt namn eller en gemensam butiksskylt och en enhetlig utstyrelse av de i avtalet angivna lokalerna och/eller transportmedlen, skyldigheten för franchisegivaren att meddela know-how till franchisetagaren, skyldighet för franchisegivaren att kontinuerligt under avtalstiden lämna kommersiellt eller tekniskt bistånd till franchisetagaren.”⁵ Slutligen den svenska definitionen som tillkom den 1 oktober 2006 då lag (2006:484) om franchisegivarens informations-skyldighet trädde i kraft. Den lyder, ”Med franchiseavtal avses i denna lag ett avtal varigenom en näringsidkare (franchisegivaren) kommer överens med någon annan (franchisetagaren) om att denne mot ersättning till franchisegivaren skall använda franchisegivarens särskilda affärsidé om marknadsföring och försäljning av varor eller tjänster. Som ytterligare förutsättningar för att ett avtal skall anses vara ett franchiseavtal enligt denna lag gäller att franchisetagaren enligt avtalet skall använda franchisegivarens näringskännetecken eller andra immateriella rättigheter samt medverka vid återkommande kontroller av att avtalet följs.”⁶

2.3 Historik

Franchising som företagskoncept uppstod i USA där det anses vara symaskinsföretaget Singer som startade franchising år 1863. I början av 1900-talet tog en rad andra storföretag efter konceptet eftersom de insåg potentialen att på ett effektivt sätt samarbeta med andra för att utvidga sitt varumärke. I början rörde det sig främst om två former, s.k. Product Distribution Franchising vilket innebär att franchisegivaren främst erbjuder sina varor och Trade Name Franchising där franchisetagaren har rätt att använda sig av franchisegivarens varumärke. En tredje variant utvecklades senare på 1950-talet och har fått namnet Business Format Franchising vilken är mer omfattande än de två andra varianterna. Det var främst McDonalds m.fl. som önskade att verksamheten skulle bedrivas på ett uniont sätt där samt-

---

⁴ Pronuptia 1986 (Pronuptia de Paris) 161/84 i domskälen

⁵ Artikel 1.2 b i kommissionens förordning EG Nr 2790/1999 om tillämpning av artikel 81.2 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden.

⁶ SFS 2006:484, 1 §.

liga delar av affärsverksamheten ingår.⁷ Runt 1950- och 60-talet började även europeiska företag använda franchising på allvar och de första företagen i Sverige började med franchising på 1970-talet, som sedan på 1980-talet växte sig starkare och blev allt fler till antalet.⁸

Idag är de två metoderna Trade Name Franchising och Product Distribution Franchising mest förekommande i USA med Business Format Franchising som är en alltmer förekommande metod. I Sverige och Europa är det den metod som är mest dominerande.⁹ Några exempel på kända franchisekedjor som finns i Sverige är JC som gör kläder riktat till ungdomar, H & M som även de gör kläder åt en bredare kundgrupp och Expert vilka har hemelektronik som verksamhetsområde. Från en undersökning¹⁰ som Handels Utredningsinstitut har gjort på initiativ av Svenska franchiseföreningen, omsatte svenska franchiseföretag ca 115 miljarder kronor och sysselsatte nästan 125 000 anställda år 2006.

Franchising som företagsform är etablerat i många branscher. Främst utbrett anses franchising vara inom detaljhandeln som står för 44 % av alla franchiseföretag. Vanligast inom detaljhandeln anses vara klädesbutikerna. Under 2000-talet har franchisingverksamhet ökat kraftigt och i undersökningen där 82 stycken franchisegivare blev tillfrågade hade hela 45 % börjat under de sex senaste åren (2000-2006). Enligt Effectum Franchise Consulting uppskattas antalet franchisesystem år 2001 till ca 300 st. Idag ligger samma siffra på uppskattningsvis 400 stycken.¹¹

2.4 Att bedriva franchising

För att närmare förstå hur franchisingverksamheten bedrivs ska här behandlas några signifikativa drag för detta sätt att driva företag. Vanligtvis när man startar ett eget företag och det inte är frågan om franchiseverksamhet stöter man på en mängd hinder som ställer stora krav på kompetens, kreativitet och resurser. Man skall ha en bra affärsidé som helst ingen annan har tänkt ut tidigare och som man tror kan bli lönsam. Riskerna förenade med detta är självklart stora och detta kan göra att den ekonomiska situationen blir hårt prövad. För att företagandet skall bli lyckat är det även viktigt att ha ett socialt och kommersiellt nätverk som kan hjälpa till att introducera nya möjligheter.¹² Detta nätverk kanske man har sedan tidigare eller så får man se till att skaffa ett under företagandet. Man skall också bygga upp själva organisationen i sitt företag och skapa en modell för hur man ska gå till väga och styra verksamheten. Väljer man att tillverka en produkt stöter man på nya problem som måste lösas för att till slut nå en färdig produkt. Design, höga kostnader, utveckling, felmarginaler är några exempel. Där utöver har man som egen företagare en mängd plikter som ska skötas och krävande utmaningar. Franchiseverksamhetens starkaste fördelar är just att många av de ovanstående problemen redan är lösta vilket gör att man då kan koncentrera sig på huvuduppgifterna; att sälja och ta hand om kunderna.¹³

---

⁷ Engström, Anders, Franchising i praktiken, sid. 19-20.

⁸ Ds. 2004:55 Upplöst franchising, sid. 27.

⁹ Ds. 2004:55 Upplöst franchising, sid. 31.

¹⁰ Franchising i Sverige 2006 – en kartläggning av franchiseföretagandet i Sverige.

¹¹ Franchising i Sverige 2006, sid. 14.

¹² Engström, Anders, Franchising i praktiken, sid. 197.

¹³ Engström, Anders, Franchising i praktiken, sid. 196.

När man talar om franchising är det i de flesta fall Business Format Franchising (BFF) som avses.¹⁴ BFF är en kombination av Product Distribution Franchising och Trade Name Franchising som tidigare beskrivits där alltså samtliga delar av företagsverksamheten ingår. För att anses som BFF bör samarbetet baseras på ett gemensamt affärskoncept som ägs och kontrolleras av franchisegivaren. Franchisetagaren ska stå för en egen kapitalinvestering och betala franchisegivaren för att få nyttja konceptet. Parterna ska vara självständiga och ha angivna rättigheter och skyldigheter som regleras i ett avtal. Det skall röra sig om såväl varor/tjänster som immateriella tillgångar samt know-how som överförs. Produkten/tjänsterna skall rikta sig till slutförbrukare och skall omfattas av standardiserad utbildning för att kunna visa en gemensam identitet utåt. Under avtalets löptid skall även stödverksamhet finnas tillgänglig som kan hjälpa franchisetagaren att uppehålla konceptets standard.¹⁵

Att man får själva affärskonceptet från franchisegivaren innebär att produkten är färdig, varumärket är väl etablerat på marknaden och organisationslösningarna är klara. Man kan alltså snabbt komma igång med sin verksamhet och dessutom ingår ofta utbildning så att verksamheten ska kunna bedrivas på bästa sätt. Allt detta bidrar till att riskerna minskar avsevärt. Om man finner det vara ensamt som egen företagare eller har ett smalt nätverk kan ett franchiseförhållande erbjuda tillgång till en gemensam förening med andra anslutna franchisetagare, leverantörer, advokater och revisorer. Men som med allting har franchising både för- och nackdelar.¹⁶ Till nackdelarna hör att mycket av tjusningen med att starta företag försvinner. Som företagare är man oftast kreativ och ser lösningar på problem och trots att det kan innebära mycket jobb finner nog många det vara roligare att skapa grunden själv. I ett franchiseförhållande är det mesta redan färdigt och man måste hålla sig till avtalet vilket begränsar handlingsfriheten. Franchisetagaren blir alltså till stor del beroende av franchisegivaren för att verksamhetskonceptet skall fungera. Andra negativa aspekter är att varumärket kan bli nedsvärdat av övriga franchisetagare (eller franchisegivaren) som kan ske utom den enskilda franchisetagarens kontroll. Dessutom är allt de man erhåller från början inte gratis utan franchiseavtalet bestämmer hur stor procentuell del av försäljningen som ska gå direkt till franchisegivaren. Till sist, vilket den här uppsatsen kommer att belysa i huvudsak senare, så saknas lagstiftning på franchising på en rad viktiga områden.¹⁷

2.5 Föreningar och organisationer

2.5.1 Unidroit

Från internationellt håll finns den mellanstatliga organisationen Unidroit (The International Institute for the Unification of Private Law) vars syfte är att utreda olika sätt att samordna och harmonisera staters privaträtt och förbereda dessa för enhetliga privaträttsliga regler.¹⁸ Organisationen har totalt 59 medlemsstater, däribland alla EU:s medlemsstater.¹⁹ Först

---

¹⁴ Franchising i Sverige 2006.

¹⁵ Engström, Anders, Franchising i praktiken, sid. 21.

¹⁶ Sagell, dan-michael och Carlsson Pål, Franchise Praktiskt handbok för franchisegivare och tagare, sid. 31.

¹⁷ Sagell, dan-michael och Carlsson Pål, Franchise Praktiskt handbok för franchisegivare och tagare, sid. 30.

¹⁸ Ds. 2004:55 Upplyst franchising, sid. 83.

¹⁹ http://ec.europa.eu/civiljustice/homepage/homepage_int_sv.htm.

1985 väcktes frågan från medlemsstaten Canada med önskemålet att Unidroit skulle ta till sig franchising och aktivt börja arbeta med denna form av företagande. Detta beslöt man sig för att göra i mindre skala tills man insåg att franchising även hade brett ut sig över stora delar av Europa. Den nyvunna insikten ökade intresset för franchising inom organisationen och 1993 tillsattes en studiegrupp med uppgift att ta fram riktlinjerna Guide to International Franchise Arrangements där man la fram sin vision om hur franchising skulle behandlas. Dessa riktlinjer togs fram i september 1998 och sedan dess har organisationen satsat på att utforma en modellag, med syfte att medlemsländerna allt eftersom skulle anpassa sin nationella lagstiftning efter denna modellag.²⁰ Unidroit insåg dock redan i början av arbetet med riktlinjerna att en modellag som skulle passa alla delar av franchising skulle bli för svåra att enas om, med tanke på hur de olika länderna ställer sig när det kommer till olika relationsfrågor. I franchising rör det sig om relationen mellan huvudfranchisegivare, underfranchisegivare och -tagare. Även ländernas skiftande lagstiftning gör att det blev svårt att skapa en mer övergripande lag. Lösningen blev att istället rikta in sig på en viss del, nämligen informationsaspekten. Modellen behandlar hur franchisegivaren bör informera den svagare parten, franchisetagaren om viktig information inför ett avtals ingående.²¹ Att riktlinjerna är just en modellag och inte en internationell konvention ger mer flexibilitet genom att de kan anpassas eller uteslutas av den nationella lagstiftaren. En internationell konvention skulle göra det obligatoriskt för medlemsstaterna att införa konventionstexten i sin helhet med enbart små möjligheter till anpassning.²² I september 2002 antog Unidroit en modellag som baserar sig på informationskravet.

2.5.2 Svenska franchiseföreningen

År 1972 träffades några personer och beslöt sig för att bilda en ideell förening kallad Svenska franchiseföreningen (SFF). Då var dock inte verksamheten inom föreningen direkt inriktad på franchising utan hade till syfte att engagera konsulter och jurister på området. Det dröjde fram till år 1978 i samband med att regeringen tillsatte en utredning med syftet att lagstadga om franchising som dagens förening kom till stånd.²³ Den nybildade förening tog över SFF:s gamla namn och tog strid mot utredningen vilket gav mycket uppmärksamhet i media.²⁴ De ansåg att franchising utvecklades så fort att lagstiftning inte skulle vara lämpligt. Den nya lagen riskerade ge oseriösa franchisegivare kryphål och istället ansåg man att franchising bör utvecklas genom egenåtgärder och hög etik.²⁵ Sedan starten år 1978 har Svenska franchiseföreningen jobbat för sitt ändamål, ”att sprida kunskap om franchising och att verka för att franchising bedrivs på ett klanderfritt sätt.” Visionen är att franchising ska uppfattas som en allmän accepterad och uppskattad företagsform i Sverige. År 1989 skapades även en etisk nämnd av SFF som har till uppgift att uttala sig i tvister och undersöka ärenden som rör franchiseförhållanden. Vem som helst som har nytta av nämndens uttalanden kan vända sig till denna för att begära få svar på en fråga eller få ett fall prövat.

---

²⁰ Ds. 2004:55 Upplyst franchising, sid. 85.

²¹ Stenberg, Hans, Distributionsavtal, sid. 370.

²² Ds. 2004:55 Upplyst franchising, sid. 83.

²³ Engström, Anders, Franchising i praktiken, sid. 24.

²⁴ Engström, Anders, Franchising i praktiken, sid. 25.

²⁵ Engström, Anders, Franchising i praktiken, sid. 25.

Nämndens uttalande får dock ingen rättslig påföljd eftersom den inte handlar i egenskap av en domstol eller en skiljenämnd²⁶

2.5.3 Franchisetagarnas Riksorganisation

Franchisetagarnas Riksorganisation (FRO) bildades år 1986. Till skillnad från SFF verkar FRO endast för dess medlemmar som betalar en årsavgift till organisationen. Enligt föreningen stadgar som antogs den 2 juni år 1987 har FRO till syfte att bland annat främja dess medlemmar yrkesverksamhet genom att företräda deras gemensamma intressen i förhållande till uppdragsgivare, myndigheter och omvärlden i övrigt. I slutet av 1980-talet sökte man förhandla med franchisegivare och deras organisation för att komma till rätta med de många ensidiga franchiseavtal som existerade. Dock fanns det inget intresse av några sådana förhandlingar från varken franchisegivarna eller organisationen de var knutna till och detta bidrog till att en ny utredning på franchiseområdet utfärdades 1987 (SOU 1987:17). Idag kan föreningens roll beskrivas som opinionsbildande.²⁷

2.6 Avtalet

Avtalet är grunden i alla franchiseförhållanden som behandlar avtalsparternas rättigheter och skyldigheter gällande samarbetet.²⁸ Innan franchiseavtalet tecknas finns nu lag (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet och bestämmelser om franchisegivares skyldighet att innan franchiseavtalet ingås ge franchisetagaren viktig information. Syftet är att franchisetagare skall kunna fatta ett bättre beslut, om denna skall ingå avtalet och få klarhet om avtalsförhållandena.

Franchiseavtalen är ofta inte förhandlingsbara utan är liknande till utformningen för franchisegivarens samtliga franchisetagare, det kan förekomma vissa lokala avvikelser. Främsta skälet till detta är att man då kan skapa en gemensam identitet utåt till slutkund och att samtliga franchisetagare ska få chans att börja på lika villkor.²⁹ Som anslutning till avtalet finns bilagor innehållande viktiga riktlinjer och rättigheter. Den viktigaste för franchisetagaren är den så kallade handboken där franchisegivaren beskriver hur verksamheten ser ut. Den kan innehålla exempelvis franchisegivarens affärsidé, ekonomisk planering, personalregler, utbildning och arbetsbeskrivningar, daglig drift, leverantörer, varor och sortiment, inköpsvillkor med prislister och marknadsföring.³⁰ Handboken varierar i omfattning och storlek men avser att ge franchisetagaren tillräcklig med information för att denne skall kunna bedriva verksamheten på det sätt som franchisegivaren önskar. Andra dokument visar innehavda rättigheter som franchisegivaren besitter liksom förbindelser som franchisetagaren avses följa. Exempel på rättigheter kan vara hyreskontrakt i andra hand som ger franchisetagaren rätt till en affärslokal, villkor för leasing för inventarier och inredning samt varumärken med registreringsnummer hos pant och registreringsverket. Exempel på förbindelser som följer kan vara rätt till ”förköp av aktier” där franchisetagaren förbinder sig

---

²⁶ Ds. 2004:55 Upplyst franchising, sid. 62.

²⁷ Ds. 2004:55 Upplyst franchising, sid. 64-66.

²⁸ Sagell, dan-michael och Carlsson Pål, Franchise Praktiskt handbok för franchisegivare och tagare, sid. 33.

²⁹ Sagell, dan-michael och Carlsson Pål, Franchise Praktiskt handbok för franchisegivare och tagare, sid. 33.

³⁰ Sagell, dan-michael och Carlsson Pål, Franchise Praktiskt handbok för franchisegivare och tagare, sid. 55.

att ge franchisegivaren förtur att köpa aktierna vid en eventuell försäljning av franchisebolaget som ofta är ett aktiebolag och ”Sekretess- och konkurrensförbindelser” med syfte att känslig information rörande företaget inte läcker ut till utomstående.³¹ Vid utformningen av ett franchiseavtal kan det vara lämpligt som franchisegivare att använda Svenska franchiseföreningens checklista som omfattar 20 punkter som utgångspunkt.³² Nedan finns denna checklista uppställd. Efter denna belyser jag några av de viktigaste punkterna speciellt.

Svenska Franchiseföreningens checklista

<p>1. INLEDNING</p> <ul style="list-style-type: none"> - vilka är avtalsparterna - vad är syftet med samarbetet enligt detta avtal - varför samarbete på franchisebasis <p>2. RÄTTIGHETEN</p> <ul style="list-style-type: none"> - vad är det för rättighet franchisetagaren får - inom vilket område får man rättigheter - på exklusiv eller delad basis <p>3. SKYLDIGHETER FÖR FRANCHISEGIVAREN</p> <ul style="list-style-type: none"> - FG skall överföra knowhow - FG skall ge löpande support - FG skall vaka över kvaliteten <p>4. SKYLDIGHETER FÖR FRANCHISETAGAREN</p> <ul style="list-style-type: none"> - FT skall driva enhet enligt givna regler - FT skall ha viss given organisation - FT skall betala för rättigheten <p>5. FÖRBINDELSER</p> <ul style="list-style-type: none"> - lojalitet, sekretess och konkurrensförbud - motsv. förbindelser från nyckelpersoner hos FT <p>6. FÖRHÅLLANDET TILL TREDJE MAN</p> <ul style="list-style-type: none"> - FG och FT är oberoende från varandra - ingen har fullmakt för den andre - markera oberoendet utåt för att undvika missförstånd <p>7. GEMENSAM IDENTITET</p> <ul style="list-style-type: none"> - skyldighet att agera under gemensam identitet - varumärken och andra kännetecken ägs av FG - FT skall hjälpa till att värda och att skydda identiteten <p>8. KONFIDENTIELL HANDBOK OCH INFORMATION</p> <ul style="list-style-type: none"> - Handboken är franchisenätets hjärta - Handboken omfattas av upphovsrätt och utgör företagshemligheter - även annan information inom nätet är konfidentiell <p>9. UTVECKLING</p> <ul style="list-style-type: none"> - utan utveckling stannar varje system - båda parter skall bidra till utveckling - FG skall leda utvecklingen och ansvara för utbildningen <p>10. MARKNADSFÖRING</p> <ul style="list-style-type: none"> - marknadsföring bör ske centralt som i storföretag - lokala avvikelser bör granskas av FG - policy bör utarbetas (inkl Internet-policy) 	<p>11. EKONOMI OCH ADMINISTRATION</p> <ul style="list-style-type: none"> - enhetlig ekonomihantering skapar möjligheter för statistik - FG har rätt att granska FT:s ekonomi - FT har skyldighet att betala i rätt tid (även till andra leverantörer) <p>12. AVGIFTER</p> <ul style="list-style-type: none"> - inträdesavgift - serviceavgift - marknadsföringsavgift - transferavgift <p>13. ÖVERLÅTELSE AV RÄTTIGHETER</p> <ul style="list-style-type: none"> - rätt för FG att överlåta med skydd för FT - rätt för FT att överlåta efter godkännande av FG - ingen arvsrätt eller gåvorätt i samband med franchising <p>14. AVTALETS FÖRTIDA UPPHÖRANDE</p> <ul style="list-style-type: none"> - minimiåtaganden - avtalsbrott - påföljder; hävning, skadestånd, etc. - dödsfall eller långvarig sjukdom <p>15. REGLER EFTER AVTALETS UPPHÖRANDE</p> <ul style="list-style-type: none"> - avidentifiering - återköpsrätt för FG avseende varor - fortsatt lojalitet och sekretess - konkurrensförbud max 1 år <p>16. TOLKNINGSDATA</p> <ul style="list-style-type: none"> - tillägg och förändringar - hela avtalet - force majeure <p>17. AVTALSTID</p> <ul style="list-style-type: none"> - normalt 3 eller 5 år - ev förlängningsoption <p>18. TVISTELÖSNING</p> <ul style="list-style-type: none"> - allmän domstol eller skiljenämnd <p>19. AVSLUTNING</p> <ul style="list-style-type: none"> - ge tid för överläggning med sakkunskap - cooling off-period <p>20. BILAGOR</p> <ul style="list-style-type: none"> - marknadsområde - profilanvisningar - Handboken
---	--

³¹ Sagell, dan-michael och Carlsson Pål, Franchise Praktiskt handbok för franchisegivare och tagare, sid. 56-57.

³² <http://www.franchiseforeningen.se/>.

Rättigheten, punkt nr. 2

Franchisetagaren får rättigheten att utnyttja allt det franchisegivaren erbjuder i form av koncept, varumärke och know-how. Franchisegivaren får rättigheten att debitera franchise- tagaren som kompensation för det ovanstående. Det skall också specificeras var franchise- tagaren får verka och om denna skall få en exklusiv rätt till ett visst område eller inte.³³

Förbindelser, punkt nr. 5

Eftersom franchisetagarna får tillgång till detaljerad information om verksamheten är det därför lämpligt om ett sekretesslöfte inryms i avtalet där franchisetagaren under ett år efter avtalets upphörande inte får avslöja ingående detaljer om företaget. Det förekommer dess- utom ofta formuleringar om franchisetagarens lojalitetsplikt mot franchisegivaren.³⁴

Överlåtelse av rättigheter, punkt nr. 13

Franchisegivaren har när som helst rätt att sälja hela franchisesystemet under förutsättning att franchisetagarna får vara kvar. Om en franchisetagare vill sälja sin verksamhet till någon annan måste denne som regel inhämta ett godkännande från franchisegivaren. Arvsrätt till franchisetagares verksamhet existerar inte då franchisegivaren först måste godkänna vilka som skall bli franchisetagare. Vid franchisetagarens död eller långvarig sjukdom övergår inte rätten till hans närstående utan avtalet sägs då upp.³⁵

Avtalets förtida upphörande, punkt nr. 14

Det är viktigt att klargöra i vilka fall någon av parterna har rätt att säga upp avtalet i förtid men även vilka påföljder detta får. Det förekommer ofta en miniminivå som franchisegiva- ren förväntar sig att franchisetagaren ska prestera på. Gör han inte det kan franchisegivaren vanligtvis säga upp avtalet inom tre månader.³⁶ Nivån för minimiåtagandet brukar bestä- mas varje år och kan baseras på branschindex eller på ett genomsnittligt mått inom franchi- sekedjan. Ett annat skäl till uppsägelse är om den ena parten begår ett avtalsbrott som anses vara väsentligt. Ytterligare skäl kan vara om franchisetagaren gått i konkurs eller hamnat på obestånd eller i fall där franchisetagaren avlider. Det bör även finnas bestämmelser som behandlar en parts rätt till skadestånd där felande part ska betala ett bestämt vitesbelopp för den skada han orsakat.³⁷

Regler efter avtalets upphörande, punkt nr. 15

Efter avtalstidens slut skall franchisetagaren omgående sluta använda allt som förknippas med franchisegivarens verksamhet som varumärke, slogan och liknande. Dessutom skall franchisetagaren överge allt som hör till kedjan och konceptet. I vissa fall har franchisetaga- ren rätt att återköpa felfria varor, inredning och överta leasingavtal. Franchisetagaren får

---

³³ Engström, Anders, Franchising i praktiken, sid. 94.

³⁴ Engström, Anders, Franchising i praktiken, sid. 96.

³⁵ Engström, Anders, Franchising i praktiken, sid. 102.

³⁶ Engström, Anders, Franchising i praktiken, sid. 103.

³⁷ Sagell, dan-michael och Carlsson Pål, Franchise Praktiskt handbok för franchisegivare och tagare, sid. 48.

därefter inte under de närmaste 12 månaderna bedriva liknande verksamhet direkt eller indirekt.³⁸

Avtalstid, punkt nr. 17

Avtalstiden för ett franchisingavtal i Sverige brukar oftast löpa på fem år.³⁹ Efter avtalstiden har franchisetagaren ofta företrädesrätt att teckna ett nytt avtal.⁴⁰

Twistelösning, punkt nr. 18

I de flesta franchiseavtal stadgas att eventuella tvister ska lösas i skiljedomstol och inte en allmän domstol.⁴¹ Fördelarna är att det går snabbare, (ett skiljeförfarande skall vara avgjort inom sex månader), man kan lösa tvisten bakom stängda dörrar och att skiljemännen oftast besitter stor sak- och branschspecifik kunskap. Nackdelen är att kostnaderna för att avgöra en tvist i skiljedom är ofta högre jämförelsevis med allmän domstol där skattebetalarna redan betalat större delen av domstolskostnaderna.⁴²

2.6.1 Reflektioner gällande franchiseavtal

Det kan konstateras att väldigt mycket styrs av avtalet i ett franchiseförhållande. Franchiseavtalet bör innehålla en rad punkter som klargör hela relationen mellan parterna. De flesta svenska avtal är väldigt kortfattade och förlitar sig på korta allmänna villkor som sedan kan tolkas med hjälp av den gällande lagstiftningen, handelsbruk och sedvänja. Franchisingavtal skiljer sig åt från denna norm då de är mer beskrivande och försöker så långt som möjligt klargöra vad som gäller utan att man skall behöva söka hjälp av lagstiftningen. Jag har valt att ta med Svenska Franchiseföreningens rekommendationer hur man lämpligtvis bör utforma avtalet. I realiteten förekommer det dock ofta rena standardavtal som i vissa fall är direkt översatta från andra länder. Viktigt att komma ihåg är också att franchisetagaren inte tar del i utformningen av villkoren utan det är upp till franchisegivaren att efter sitt tycke skapa avtalet. I bästa fall följer franchisegivaren liknande rekommendationer som Svenska Franchiseföreningens exempelvis. Skulle alla franchiseavtal utformas på detta sätt skulle antalet missförhållanden antagligen också minska.

---

³⁸ Sagell, dan-michael och Carlsson Pål, Franchise Praktiskt handbok för franchisegivare och tagare, sid. 49.

³⁹ Sagell, dan-michael och Carlsson Pål, Franchise Praktiskt handbok för franchisegivare och tagare, sid. 51.

⁴⁰ Sagell, dan-michael och Carlsson Pål, Franchise Praktiskt handbok för franchisegivare och tagare, sid. 51.

⁴¹ Sagell, dan-michael och Carlsson Pål, Franchise Praktiskt handbok för franchisegivare och tagare, sid. 51.

⁴² Engström, Anders, Franchising i praktiken, sid. 107.

3 Franchising och lagstiftningen

3.1 Den svenska utvecklingen

I början av 1980-talet började man inse vikten av franchising och en motion lades fram vid 1982/83 års riksmöte. I denna motion begärde motionärerna att riksdagen skulle tillsätta en utredning. Så blev också fallet trots kritik från remissinstanserna och en utredning startade år 1984 och lades fram år 1987 (SOU 1987:17 – ett förslag till lag om franchising⁴³). Utredningen utgick från arbetsrättsliga aspekter exempelvis i vilken utsträckning det arbetsrättsliga skyddssystemet bör gälla i franchiserelationer men även avtal och immateriella aspekter. Vidare skulle undersökas vilka negativa påföljder franchising kunde ha på konsumenter, hur utbrett franchising var, hur den dåvarande konkurrenslagstiftningen fungerade och om det fanns några risker att reglerna om utländska förvärv av svenska företag kunde kringgås i samband med köp från utländska investerare. ⁴³ Utredningsgruppen kom fram till att franchising som form för företagande ständigt ökade i omfattning och de problemområden som kunde konstateras borde bemötas med ny lagstiftning. Det rörde sig främst om informationsskyldigheten för franchisegivaren och bestämmelser om uppsägning av franchiseavtalet samt tvingande regler för franchisegivaren att förhandla med den arbetstagarorganisation som franchisetagaren är bunden till genom sitt kollektivavtal. Dessutom kom man fram till att franchiseavtal ofta är ensidiga och med villkor som kan anses som oskäliga ⁴⁴ En definition av franchising framkom även. Utredningen resulterade dock aldrig i någon lagstiftning utan fick avslag i riksdagen.

Ända sedan franchising kommit till Sverige har motioner väckts i riksdagen för att få till stånd lagstiftning på området. År 1992 togs flera motioner upp i riksdagens lagutskott i betänkandet (LU 1992/93:LU 2) där lagrådet avsåg samtliga motioner med krav på lagstiftning. Man ansåg att franchisebranchen var mer eller mindre självanerad bland annat genom att de flesta franchisegivare använde sig av de uppföranderegler som Svenska Franchiseföreningen uppställt. Franchisegivare och -tagare kunde även vända sig till den nämnd som på Svenska franchiseföreningens initiativ verkade för en god affärssed på området. Man framhöll dock att man bevakade lagstiftning om franchising ur internationell synvinkel och kunde tänka sig att åter igen ta upp frågan till prövning om detta skulle bli aktuellt. ⁴⁵ Vidare följde en rad betänkanden som behandlade motioner om franchising, 1998/99:LU7, 2000/01:LU17 och 2001/02:LU12. Riksdagen avsåg samtliga motioner med en liknande motivering som tidigare men framhöll samtidigt att man bevakade arbetet inom Unidroit som hade för avseende att utforma en modellag för franchising.

Den 25 september 2002 färdigställde Unidroit en modellag för nationell lagstiftning om informationsplikt för franchisegivare gentemot tilltänkta franchisetagare. ⁴⁶ I samband med det inledde Regeringskansliet en utredning för att utreda om Sverige borde införa en lagstiftning baserad på denna modellag. Utredning kom att få namnet Ds. 2004:55 upplyst franchising och ledde fram till slutsatsen att sådan lagstiftning bör införas i Sverige. Sedan förslaget passerade lagstiftningskedjan med vissa ändringar avseende utformningen av lagen

---

⁴³ Ds. 2004:55 Upplyst franchising, sid. 66.

⁴⁴ Ds. 2004:55 Upplyst franchising, sid. 67.

⁴⁵ LU 1992/93:LU 2

⁴⁶ Ds. 2004:55 Upplyst franchising, sid. 86.

antog riksdagen lag (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet. Lagen trädde i kraft den 1:a oktober 2006.⁴⁷ Lagarbetet behandlas mer ingående i kapitel fyra.

3.2 Lagstiftningen i Europa

Inom EG-rätten hade franchising till en början förbisetts trots att franchising faktiskt stred mot en av portalparagraferna i Romfördraget där det stadgades att all samverkan som kunde påverka konkurrensen mellan företag i samma led var strängt förbjudna.⁴⁸ Lösningen blev att införa ett gruppundantag där att all regelrätt franchising accepterades av EU:s konkurrensreglering om vissa villkor var uppfyllda.⁴⁹ Denna översattes år 1993 till svenska. Gruppundantaget upphörde att gälla vid utgången av år 2000 och ersattes av ett nytt allmänt gruppundantag.⁵⁰ Definitionen av franchising kvarstår dock och även det nya gruppundantaget är tillämpligt på franchising enligt förarbetet till denna.

Här nedan ska i första hand redogöras för länder i Europa då dessa har störst anknytning och betydelse för Sverige. För närvarande finns det utöver Sverige, fyra länder som har infört lagstiftning om franchising i Europa. Dessa är Frankrike, Spanien, Italien och Belgien, där Frankrike och Spanien är de två länder som har längst erfarenhet av lagstiftning om franchising.

3.2.1 Frankrike

Lagen Doubin nr. 89 -1008 infördes redan år 1989 och är inte enbart begränsad till franchising men är tillämplig på detta område också. Lagen rör enbart informationsplikten och närmare specifikt vilken information som ska lämnas finns stadgat i förordningen nr. 91-337 som regeringen utfärdade den 4 april 1991. Artikel 1, punkt 1-4 föreskriver att information rörande verksamhetsbeskrivning med adresser, ägarfördelning, registreringsnummer, verksamhetstid, datum för licenser och en beskrivning av marknaden som franchisetagaren kommer att möta ska finnas med. Andra delen av punkt 4 stadgar att även franchisegivarens årsredovisning för de två senaste åren skall finnas med. Punkt 5-6 föreskriver att information skall lämnas om vilka andra franchisetagare som finns anslutna och slutligen villkor om avtalet, dess löptid, uppsägning och förlängning. Enligt artikel 2 ska franchisegivaren lämna den ovanstående informationen i artikel 1, senast 20 dagar innan avtalets under-tecknande. Underlåter franchisegivaren lämna sådan information riskerar han att bötfällas.

⁵¹

3.2.2 Spanien

Genom lag 7/1996 som infördes år 1996 definieras franchising och där föreskrivs vilken information som skall lämnas. Förordningen 2485/1998 som kom som ett komplement till lagen år 1998 föreskriver att alla som vill bedriva franchising i landet måste registrera sig i

---

⁴⁷ Riksdagsskrivelse 2005/06:275

⁴⁸ Romfördraget, Artikel 81.

⁴⁹ Förordning 2000:1193.

⁵⁰ Sohlberg, Stig, Franchisejuridik, sid. 26

⁵¹ <http://www.eff-franchise.com/francenationallevel.html>.

ett speciellt franchiseregister. Den innehåller även ett skydd som ger franchisegivaren rätt att kräva att franchisetagaren iaktar tystnadsplikt. Lagen kräver att franchisegivaren skall lämna sådan information som gör att framtida franchisegivare kan få en rättvis bild om franchiseavtalet senast 20 dagar innan avtalets ingående. Informationen som ska lämnas liknar mycket den som framgår enligt den franska lagstiftningen. I den spanska lagstiftningen ska också en uppskattning om investeringskostnader finnas med i informationsmaterialet och uppgift över franchisetagare som inom de två senaste åren upphört med sin verksamhet.⁵²

3.2.3 Italien

Italiens lag nr. 129 - Norme per la disciplina dell'affiliazione commerciale infördes 2004 och består av nio artiklar som behandlar franchising. Artikel 1 och 2 definierar lagens omfattning och termer. I artikel 3 stadgas vad franchisingkontraktet måste innehålla. Där nämns bland annat att affärskonceptet måste ha testats på marknaden innan franchisegivaren får överlämna det till en franchisetagare, information om investeringskostnader, royalty kostnader, know how, verksamhetsbeskrivning och villkoren för kontraktets förnyelse och avslut. Artikel 4 stadgar att franchisegivaren senast 30 dagar före avtalet skrivs måste ge information till franchisetagaren som omfattar bland annat en beskrivning av verksamheten, lista vilka andra franchisetagare som är aktiva och hur många som slutat eller tillkommit de tre senaste åren samt en kort beskrivning om eventuella rättsliga tvister väckts mot franchisegivaren. Artikel 5 stadgar bland annat att franchisetagaren har tystnadsplikt om verksamhetskonceptet. Artikel 6 stadgar att både franchisegivaren och franchisetagaren har ett ansvar att uppträda lojalt och ärligt inför avtalets undertecknande. Artikel 7-9 behandlar avtalsfriheten vad gäller skiljedom och avbrott av avtalet i förtid på grund av falsk information har lämnats.⁵³

3.2.4 Belgien

Den belgiska lagstiftningen trädde i kraft år 2005 och består utav 10 artiklar. Artikel 1 stadgar att lagen rör förhållanden i artikel 78 i konstitutionen. I artikel 2 framgår en definition av franchising. Artikel 3 stadgar att franchisegivaren ska senast 30 dagar före avtalets ingående ge sådan information som framgår enligt 4:e artikeln. Artikel 4 är uppdelad i två delar, 4.1 rör villkor för själva kontraktet exempelvis åliggande om vad som sker när dessa villkor bryts, skiljedomsklausuler och villkor vid förnyelse och avslut av kontraktet. 4.2 rör mer specifik information om franchisegivarens verksamhet och går in på verksamheten och vilka intellektuella tillgångar som finns. En bild av marknaden skall även finnas med liksom en lista på övriga franchisetagare. Om den information som lämnats inte är tillräcklig kan franchisetagaren säga upp avtalet upp inom 2 år från undertecknandet enligt 5:e artikeln. Enligt 6:e artikeln har parterna som enats om avtalet tystnadsplikt rörande den information som framgår i avtalet. Skulle oklarheter framkomma rörande avtalets innehåll och parterna tvingas tolka det som har skrivits så skall detta tolkas till fördel för franchisetagaren enligt 7:e artikeln. Artikel 8 föreskriver att lagen alltid går före motstridigheter i kontraktet och ar-

---

⁵² <http://www.eff-franchise.com/spainnationallevel.html>.

⁵³ <http://www.eff-franchise.com/italynationallevel.html>.

tikel 9 att det är belgisk lag och domstol som gäller för tiden innan kontraktet ingås om avtalet omfattas av lagen. Artikel 10 stadgar att lagen träder i kraft den 1:a september 2005.⁵⁴

3.2.5 Länder som saknar lagstiftning

Som framgått är det endast fem länder inklusive Sverige som har någon typ av lagstiftning direkt riktad mot franchisingförhållanden. Två av Europas mer framträdande länder, Storbritannien och Tyskland saknar därmed särskild lagstiftning om franchising. Utgångspunkten i Storbritannien, vilket är det land som amerikanska företag oftast använder som expanderingsbas i Europa, har varit att undvika offentlig inblandning så långt som möjligt om inte några påtagliga missförhållanden kan skönjas. Den brittiska regeringen erbjuder med hjälp av the British Franchise Association, en gratis utbildning för blivande franchisetagare med syfte att upplysa och underlätta det framtida företagandet. Storbritannien har heller inga planer för tillfället att stifta lag om franchising.⁵⁵ I Tyskland kan under vissa förutsättningar den tyska konsumenträttsliga lagstiftningen omfatta franchiseförhållanden. Dessa regler är ganska begränsade, då bestämmelserna endast rör fysiska personer vilka är konsumenter eller sådana franchisetagare som likställs med konsumenter. Vidare är förutsättningarna att avtalet innehåller skyldighet för part att verka för vidareförsäljning av motpartens varor eller bestämmelser om kredit. Rättigheten ligger i att frånträda avtalet inom två veckor om personen fått ett dokument som upplyser om detta. Annars blir denna tid förlängd till sex månader.⁵⁶

Det kan konstateras att de länder som har franchisespecifika lagstiftning i Europa så finns alltid informationsplikten med. En del av dem är mer omfattande än andra som för Italiens del där man även väljer att ta med hur parterna ska förhålla sig till varandra. Frankrikes lagstiftning vänder sig inte enbart till franchisetagare utan även till andra affärsmässiga och kommersiella samarbetsformer. Belgien, som är det senaste landet innan Sverige som valt att införa lagstiftning särskilt om franchising, väljer att bara koncentrera sig på den information som franchisegivaren skall förse franchisetagaren med innan avtalets ingående, precis som i Sveriges fall. Nu har alltså tre länder inklusive Sverige valt att införa speciell lagstiftning om franchising inom de senaste fyra åren. Grekland kan tänkas bli nästa land i ordningen då de för närvarande har ett lagförslag till prövning liknande den svenska lagen om informationsplikt.⁵⁷ Jag kan bara anta att det faktiskt förekommer missförhållanden även i de länder som inte valt att införa någon lagstiftning om franchising. Det är dock intressant att Storbritannien helt saknar specifika regler på området. Möjligen kan detta ha att göra med att man vill framstå som en attraktiv bas att expandera till övriga Europa från genom att inte skrämja bort företagen med byråkrati.

3.3 Unidroits:s modellag

I september år 2002 antog den mellanstatliga organisationen Unidroit en modellag för nationell lagstiftning om informationsplikt för franchisegivare gentemot tilltänkta franchisetagare. Som tidigare nämnts under 3.1 har riksdagen avslagit motioner med krav på lagstift-

---

⁵⁴ <http://www.eff-franchise.com/belgiumnationallevel.html>.

⁵⁵ Ds 2004:55 Upplyst franchising, sid. 79.

⁵⁶ Ds 2004:55 Upplyst franchising, sid. 80.

⁵⁷ <http://www.eff-franchise.com/regulation.html>.

ning, men samtidigt framhållit att man bevakar arbetet som pågår inom Unidroit. I samband med att Unidroit färdigställde sin modellag beslutade Regeringskansliet att inleda en utredning med syfte att klargöra vilka behov Sverige var av en sådan lagstiftning. I utredningen som belyses mer ingående i kapitel 4, tog man sikte på det modellagen behandlar i huvudsak. Man valde dock inte att basera den svenska lagstiftningen på denna då man ansåg att den svenska motsvarigheten borde vara mer lättöverskådlig och mindre detaljerad.⁵⁸ Modellagen i sin originalform på engelska finns bifogad under bilaga 2.

Modellagen består av totalt tio artiklar. Artikel 1 beskriver lagens territoriella omfattning.⁵⁹ Där framgår att lagen enbart är riktad till franchiseförhållanden vilkens definition framgår i artikel 2. Vidare framgår det av artikeln att lagen bara ska tillämpas i de länder som valt att införa den. Lagen skall inte tillämpas där franchiseverksamheten registreras i ett land som tillämpar lagen och sedan enbart bedrivs eller exporteras till ett land som inte tillämpar den.

⁶⁰

I artikel 2 framgår definitioner av olika begrepp som används i lagtexten och en definition av franchising.⁶¹

Artikel 3, punkt 1 stadgar att ett informationsdokument måste ges av franchisegivaren till franchisetagaren 14 dagar innan (A) undertecknandet av franchiseavtalet, eller (B) innan dess att franchisetagaren betalt sådana avgifter förknippade med franchisingen som inte är återbetalningsbara.⁶² Enligt punkt 2 ska eventuella förändringar som sker i franchisegivarens verksamhet som är viktigt för informationsmaterialet skall detta redovisas inom ett visst antal dagar (som bestäms av landet som inför lagen).⁶³

Artikel 4 hanterar formatet av informationsmaterialet. Materialet skall vara skriftligt enligt (1) och skall bestå av ett dokument som uppfyller lagens krav på ställd information enligt (2).⁶⁴

Artikel 5 behandlar undantag från franchisegivaren informationskyldighet. Där uppställs sex omständigheter (A-F), om någon uppfylls resulterar det i att franchisegivaren inte behöver lämna särskild information inför ett franchiseavtals ingående.⁶⁵ Första omständigheten (A) är i det fall den blivande franchisetagaren har arbetat som direktör eller tjänsteman med god insikt i företaget hos franchisegivaren eller någon av dennes franchisetagaren minst ett år direkt före undertecknandet av franchiseavtalet.⁶⁶ I (B) finns två krav uppställda för att befria franchisegivaren från informationsplikt, som gäller när en tidigare franchisetagaren överfört franchisingen till en ny franchisetagaren. Det första kravet är att all in-

---

⁵⁸ Ds 2004:55 Upplyst franchising, sid. 150.

⁵⁹ Unidroits modellag, art. 1.

⁶⁰ Unidroits modellag, art. 1.

⁶¹ Unidroits modellag, art. 2.

⁶² Unidroits modellag, art. 3, punkt 1.

⁶³ Unidroits modellag, art. 3, punkt 2.

⁶⁴ Unidroits modellag, art. 4.

⁶⁵ Unidroits modellag, art. 5.

⁶⁶ Unidroits modellag, art. 5 a.

formation som den ursprungliga franchisetagaren fått från franchisegivaren ska lämnas till den nya franchisetagaren.⁶⁷ Dessa villkor ska vara i stort sätt samma villkor som tidigare gällde, då den största skillnaden bör vara namnet på franchisetagaren.⁶⁸ Den andra förutsättningen är att franchisegivaren inte spelar någon väsentlig roll i överförandet utan enbart godkänner överföringen.⁶⁹ Om franchisegivaren eller den föregående franchisetagaren inte lämnar informationen i sin helhet till den nya franchisetagaren riskerar denne att bli ansvarig inför franchisetagaren.⁷⁰ (C) tar upp förhållandet då den blivande franchisetagaren redan bedrivit samma eller liknande verksamhet under de två senaste åren och nu önskar utöka sin verksamhet med franchisingverksamheten. Om så är fallet och franchiseverksamheten inte överstiger 20 % av franchisetagaren totala omsättning under första året franchiseverksamheten bedrivs, behöver FG inte lämna sådan information som lagen kräver.⁷¹ I (D) undantas informationsplikten för sådana franchisetagaren som anses vara stora, erfarna, kunniga och har tillgång till juridisk rådgivning till den grad att de kan antas inte behöva det skydd som lagen ger.⁷² I (E) finns ett liknande undantag då den tilltänkta franchisetagaren har ett visst substansvärde eller omsättning så att denna inte anses behöva skyddet som lagen ger.⁷³ Slutligen enligt paragraf (F), krävs inget informationsmaterial om det rör sig om en förlängning eller en förnyelse av ett redan existerande franchiseavtal med samma villkor.

⁷⁴

Artikel 6 rör vilken information som skall lämnas av franchisegivaren och är uppdelad i tre huvudpunkter. Punkt 1 består av (A)-(P) och tar upp vilken information som alltid ska finnas med i det informationsdokument som franchisegivaren ska förse franchisetagaren med innan avtalets ingående. Här skall endast översiktligt beläggas vilka uppgifter som krävs. (A)-(D) behandlar uppgifter om franchisegivarens verksamhet.⁷⁵ (E)-(H) rör uppgifter om franchisegivarens erfarenhet i branschen och om denna (eller dess franchisetagare), eventuellt blivit fällda i domstol, gått i konkurs eller varit insolventa de senaste fem åren.⁷⁶ (I)-(K) rör mer ingående uppgifter om franchisegivarens övriga franchisetagare, hur många dessa är, vilka franchisetagare som är lokaliserade i närheten och hur många som har avslutat sin verksamhet under de tre senaste räkenskapsåren.⁷⁷ Enligt (L) och (M) ska detaljerad information om vilka immateriella tillgångar franchisetagaren kommer få tillgång till och information om de produkter och tjänster som franchisetagaren måste köpa eller leasa.⁷⁸ (N) rör

---

⁶⁷ Unidroits modellag, art. 5 b.

⁶⁸ Unidroits modellag, art. 5 b.

⁶⁹ Unidroits modellag, art. 5 b.

⁷⁰ Unidroits modellag, art. 5 b.

⁷¹ Unidroits modellag, art 5 c.

⁷² Unidroits modellag, art 5 d.

⁷³ Unidroits modellag, art 5 e.

⁷⁴ Unidroits modellag, art 5 f.

⁷⁵ Unidroits modellag, art. 6, punkt 1, a-d.

⁷⁶ Unidroits modellag, art. 6, punkt 1, e-h.

⁷⁷ Unidroits modellag, art. 6, punkt 1, i-k.

⁷⁸ Unidroits modellag, art. 6, punkt 1, l-m.

ekonomiska aspekter, hur mycket franchisetagaren måste investera initialt, om finansiering från franchisegivaren är möjlig och franchisegivarens ekonomiska tillstånd.⁷⁹ Information enligt (O) ska behandla marknaden i stort och på lokal nivå som franchisetagaren kommer att möta i sin verksamhet. Även marknadens förväntade utveckling skall vara med i informationsmaterialet.⁸⁰ Slutligen enligt (P) ska sådan information som anses vara nödvändig för att klargöra det som framkommit enligt punkterna ovan och som är viktigt för franchisetagaren att känna till finnas med.⁸¹ Punkt 2 består av (A-L) och ska även de ingå i informationsdokumentet, dock med skillnaden att i de fall där informationen redan finns i franchiseavtalet räcker det med en kort hänvisning.⁸² Enligt (A) ska information om villkoren gällande avtalets förnyelse framgå.⁸³, (B) rör information angående inledande och fortgående utbildning som franchisetagaren ska genomgå.⁸⁴ Enligt (C) ska franchisetagaren:s eventuella exklusiva rättigheter eller möjliga inskränkningar behandlas. Dessa rättigheter eller inskränkningar kan röra användandet av varumärken och/eller det territoriella verksamhetsområdet för franchisetagaren.⁸⁵ Under (D) ska villkoren för när franchisegivaren har rätt att säga upp franchiseavtalet och vilka påföljder ett upphörande får.⁸⁶, (E) rör samma sak men i det fall då franchisetagaren är den som önskar säga upp avtalet och vilka konsekvenserna blir.⁸⁷ (F) rör information angående eventuella territoriella eller kundrelaterade begränsningar för franchisetagaren.⁸⁸ Enligt (G) ska eventuella konkurrensbegränsningar mellan franchisetagaren belysas.⁸⁹ Under avtalstiden kan franchisetagaren exempelvis förbjudas att vara delägare i ett konkurrerande franchisesystem eller öppna en egen verksamhet som konkurrerar med franchisegivaren. Även efter avtalstiden upp till 2 år kan det föreligga konkurrensbegränsningar.⁹⁰ Enligt (H) ska franchiseavgiften som franchisetagaren måste betala i inledningen av franchiseförhållandet bestämmas. Hur stor den är och om det är möjligt att få den återbetald om verksamheten skulle upphöra.⁹¹ Under (I) ska övriga avgifter och eventuella bruttopåslag avseende royaltyersättningar som franchisegivaren gör för att kompensera för kvarhållen skatt belysas.⁹² (J) rör information om restriktioner eller villkor avseende varorna och tjänsterna som franchisetagaren ska sälja.⁹³ (K) gäller villkoren

---

⁷⁹ Unidroits modellag, art. 6, punkt 1, n.

⁸⁰ Unidroits modellag, art. 6, punkt 1, l-m.

⁸¹ Unidroits modellag, art. 6, punkt 1, p.

⁸² Unidroits modellag, art. 6, punkt 2

⁸³ Unidroits modellag, art. 6, punkt 2, a.

⁸⁴ Unidroits modellag, art. 6, punkt 2, b.

⁸⁵ Unidroits modellag, art. 6, punkt 2, c.

⁸⁶ Unidroits modellag, art. 6, punkt 2, d.

⁸⁷ Unidroits modellag, art. 6, punkt 2, e.

⁸⁸ Unidroits modellag, art. 6, punkt 2, f.

⁸⁹ Unidroits modellag, art. 6, punkt 2, g.

⁹⁰ Unidroits modellag, art. 6, punkt 2, g.

⁹¹ Unidroits modellag, art. 6, punkt 2, h.

⁹² Unidroits modellag, art. 6, punkt 2, i.

⁹³ Unidroits modellag, art. 6, punkt 2, j.

för en framtida eventuell överlåtelse av franchiseverksamheten.⁹⁴ Sista delen under punkt 2 är (L), där forum och lagvalsbestämmelser skall behandlas samt om rättstvister skall avgöras genom skiljedom.⁹⁵ Punkt 3 behandlar fallet då franchisetagaren är en master- franchisetagare. En master-franchisetagare väljs ut av franchisegivaren för att denne ska ansvara för utvecklandet av systemet i ett annat land.⁹⁶ Master- franchisetagaren måste då tillhandahålla sådan information som stadgas i punkt 1 och punkt 2 i artikel 6 till sina underfranchisetagare i samma land. Utöver det ska den information som master-franchisetagaren fått från master-franchisegivaren under punkt 1 (A), (E), (H) och punkt 2, (C) och (F) ges till underfranchisetagarna.⁹⁷

Artikel 7 stadgar att om franchisegivaren begär det, ska franchisetagaren skriftligt bekräfta att han har mottagit informationsdokumentet.⁹⁸ Syftet med artikeln är att uppmärksamma framtida franchisetagare om betydelsen av informationsdokumentet och samtidigt försäkra att franchisegivaren förser franchisetagaren med ett informationsdokument enligt de krav lagen ställer.⁹⁹

Artikel 8 består av 4 punkter och behandlar de påföljder som blir aktuella om lagen inte följs. Om informationsdokumentet enligt punkt 1 (A) ej har givits till franchisetagaren inom 14 dagar före de omständigheter som stadgas i artikel 3,¹⁰⁰ eller (B) om handlingen innehåller en oriktig uppgift om en väsentlig omständighet,¹⁰¹ eller (C) om franchisegivaren helt utelämnat en väsentlig omständighet,¹⁰² kan franchisetagaren upp till 30 dagar från det att denne skriftligen meddelar franchisegivaren om omständigheterna, säga upp franchiseavtalet eller/och begära skadestånd. Detta under förutsättning att franchisetagaren inte haft tillgång till informationen på annat sätt, inte förlitade sig på den felaktiga uppgiften eller att en uppsägning kan anses vara en alltför ingripande påföljd med tanke på omständigheterna i det enskilda fallet.¹⁰³ I punkt 2 ställs krav på att franchisetagaren måste åberopa missförhållandena enligt punkt 1 inom en viss tid, olika beroende på om det rör sig om uppsägning eller skadestånd. Enligt punkt 2 (A), senast ett år efter den handling eller det utlämnandet som utgör det kontraktsbrott till vilken rätten till uppsägning grundas.¹⁰⁴ Om franchisetagaren vill kräva skadestånd måste detta ske inom tre år enligt (B).¹⁰⁵ Skadeståndsanspråket måste inom ett år framställas efter det att franchisetagaren blivit medveten om de fakta eller omständigheter som indikerar att denne kan ha rätt att framställa skadeståndsanspråk enligt

---

⁹⁴ Unidroits modellag, art. 6, punkt 2, k.

⁹⁵ Unidroits modellag, art. 6, punkt 2, l.

⁹⁶ Franchisejuridik Sohlberg sid 102.

⁹⁷ Unidroits modellag, art. 6, punkt 3.

⁹⁸ Unidroits modellag, art. 7.

⁹⁹ Unidroits modellag, art 7, kommentarer, sid 40.

¹⁰⁰ Unidroits modellag, art. 8, punkt 1, a.

¹⁰¹ Unidroits modellag, art. 8, punkt 1, b.

¹⁰² Unidroits modellag, art. 8, punkt 1, c.

¹⁰³ Unidroits modellag, art. 8, punkt 1, c.

¹⁰⁴ Unidroits modellag, art. 8, punkt 2, a.

¹⁰⁵ Unidroits modellag, art. 8, punkt 2, b.

(C).¹⁰⁶ Enligt (D) har franchisetagaren 90 dagar på sig att framställa ett skadeståndsanspråk eller säga upp avtalet från det att denne fått ta del av en skriftlig handling från franchisegivaren, där det upplyses om brister eller felaktigheter i informationsmaterialet.¹⁰⁷ Enligt punkt 3 inskränker inte artikeln andra rättsföljder som franchisetagaren kan få från annan tillämplig lag.¹⁰⁸ Enligt punkt 4 ska alla omständigheter rörande uppsägning och skadestånd som inte uttryckligen är reglerade i artikeln omfattas av tillämplig lag gällande franchiseavtalet.¹⁰⁹

Artikel 9 stadgar att lagen skall träda i kraft när ett franchiseavtal ska ingås eller förnyas efter det att lagen träder i kraft.¹¹⁰ Undantaget är då ett franchiseavtal förlängs på samma villkor som tidigare gällt mellan parterna enligt Artikel 5 (F).

Enligt artikel 10 har inte franchisetagaren rätten att avsäga sig de rättigheter som givits denne genom modellagen. FG skulle annars kunna kräva att franchisetagaren ska avsäga sig vissa rättigheter genom avtalet. Sådana omständigheter är alltså förbjudna.¹¹¹

---

¹⁰⁶ Unidroits modellag, art. 8, punkt 2, c.

¹⁰⁷ Unidroits modellag, art. 8, punkt 2, d.

¹⁰⁸ Unidroits modellag, art. 8, punkt 3

¹⁰⁹ Unidroits modellag, art. 8, punkt 4

¹¹⁰ Unidroits modellag, art. 9.

¹¹¹ Unidroits modellag, art. 10.

4 Lag (2006:484) om franchisegivares informations-skyldighet

4.1 Lagarbetet

Med anledning av Unidroits framförda modellag uppdrog regeringskansliet den 29 oktober år 2003, via ett kommittédirektiv, en departementsutredning för att utreda om Sverige borde införa en lagstiftning baserad på denna modellag, denna fick namnet DS 2004:55 ”Upplyst Franchising”. De två betänkandena 2002/03:LU4 och 2003/04:LU7 som behandlade totalt tre motioner om krav på lagstiftning för franchising, fick båda avslag från lagutskottet med anledning av den pågående utredningen på Regeringskansliets initiativ.¹¹²

Utredaren i DS 2004:55 ”Upplyst franchising” inhämtade sin information från de nordiska ländernas lagstiftning samt den franska, spanska och italienska lagstiftningen med hjälp av Unidroit. Syftet var att med detta få ett internationellt perspektiv och förståelse för hur andra länder sett på saken. På nationell nivå har kontakt hållits med Svenska franchiseföreningen och Franchisetagarnas riksorganisation samt företagen, Föreningen Svenskt Näringsliv, Svenska Handelskamarförbundet och företrädare för Marknadsdomstolen. Utöver kontakt med ovanstående genomfördes också en enkätundersökning med syfte att utreda hur franchisegivare och tagare ser på sina erfarenheter och hur de ställer sig till en eventuell lag om informationsplikt för franchisegivare.¹¹³

Resultatet av utredningen blev en rekommendation om en lag om informationsplikt som säkerställer att ett korrekt och omfattande utbyte av relevant information bör införas i svensk lagstiftning. Dock skulle denna lag inte basera sig på modellen som Unidroit arbetat fram och inte heller innehålla en uttömmande uppräkningslista över vilken information som en franchisegivare ska förse en franchisetagare med. Utredaren ansåg att lagen bör vara mer lättöverskådlig och mindre detaljerad än den av Unidroits framarbetade modellag med tanke på hur man enbart med självreglering och rekommendationer har skött saken.¹¹⁴ Dessutom anser utredaren att en uttömmande uppräkningslista kan riskera att aktörerna på marknaden enbart koncentrerar sig på att följa dessa regler och inget annat.¹¹⁵

Utredaren konstaterar att det är ganska svårt att exakt uttala vilken information som i så fall skulle lämnas med tanke på de skiftande avtalsförhållanden som förekommer på området.¹¹⁶ Istället bör det framgå av förarbetena vilken information som typiskt sett bör omfattas av en franchisegivares informations-skyldighet.¹¹⁷ Utredaren anser därför att ett mer allmänt informationskrav bör förekomma i lagtexten där franchisegivaren skall förse den blivande franchisetagaren med sådan information som behövs med hänsyn till omständigheterna. Med en sådan lösning skulle man undvika att kravet upplevs som oflexibelt. Risken med en uttömmande uppräkningslista skulle annars vara att en sådan i vissa situationer skulle kunna

---

¹¹² Ds 2004:55 Upplyst franchising, sid. 70.

¹¹³ Ds 2004:55 Upplyst franchising, sid. 26.

¹¹⁴ Ds 2004:55 Upplyst franchising, sid. 150-151.

¹¹⁵ Ds 2004:55 Upplyst franchising, sid. 151.

¹¹⁶ Ds 2004:55 Upplyst franchising, sid. 156.

¹¹⁷ Ds 2004:55 Upplyst franchising, sid. 157.

uppfattas som överdriven och formalistisk och i andra situationer som ofullständigt.¹¹⁸ Skulle en franchisegivare brista i sin informationsplikt anser utredaren att den primära sanktionen skulle vara att Marknadsdomstolen kan förbjuda franchisegivaren att i framtiden ingå nya avtal, utan att erforderlig information först har lämnats.¹¹⁹ Utredaren antar att denna påföljd skulle ge en preventiv effekt där franchisegivare anpassar sin information efter lagens krav och intentioner för att undgå prövning och sanktionsåläggande.

En lagrådsremiss skickades den 26 januari år 2006 kallad "Förstärkt skydd för franchisetagare" från Justitiedepartementet till Lagrådet för granskning innan propositionen lämnades till riksdagen. I lagrådet styrker man att ett lagkrav för informationsplikt bör införas.¹²⁰ Den föreslagna lagdefinitionen i utredningen Ds. 2004:55 överensstämmer väsentligen med lagrådets promemoria. Enligt lagrådets uppfattning bör lagstiftningen få en marknadsrättslig karaktär och vara inriktad på att ge möjligheter att få franchisegivare som brustit i sin informationsplikt att ändra sitt beteende. Fördelen anser man vara att enbart de franchisesystem där avater har kunnat konstateras blir berörda av lagstiftningen.¹²¹ Man håller med om att en lag om informationsplikt inte bör utformas efter Unidroits modellag som kan anses vara för detaljerad, särskilt med hänsyn till att det inte existerat någon tidigare lag i Sverige som behandlat franchising. Franchising förekommer även i en mängd branscher med skiftande förutsättningar. Man befarar att en allt för detaljerad lagstiftning kan leda till en formell efterlevnad av reglerna istället för ett materiellt synsätt där det verkliga behovet av information tas sikte på.¹²² Dock anser lagrådet att det bör finnas någon form av uppräkningslista i lagen innehållandes vissa uppgifter som alltid skall omfattas av informationsplikten. Risker är annars att lagens reella innebörd inte på ett enkelt sätt kan härledas ur lagtexten utan stöd av förarbetsuttalanden och utfyllande normgivning.¹²³

Lagrådet föreslog i sin promemoria även att de ansåg det vara lämpligare om de nya reglerna om informationsplikt infördes i en ny egenstående lag istället för en ändring av lagen 1984:292 om avtalsvillkor mellan näringsidkare. Skälet härför är att flera remissinstanser, däribland Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet visat sig kritiska till att inarbeta de föreslagna reglerna i lag (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare. Enligt deras åsikt skiljer sig lag (1984:292) väsentligen åt från de nya reglerna både till innehåll och till syfte då de endast behandlar informationskrav och inte grundar sig på avtalsvillkor.¹²⁴ Lag 1984:292 har en generell räckvidd och om de nya reglerna skulle införas skulle detta förmodligen resultera i att den miste sin generella roll. Om man därför stiftade en helt ny lag skulle man slippa eventuella oklarheter.

Påföljderna då lagen inte följs anser lagrådet bör vara något annorlunda i den slutliga lagstiftningen. I Ds. 2004:55 framgick förslaget att om en franchisegivare skulle brista i sin informationsplikt kunde han förbjudas av marknadsrådet att i framtiden ingå nya avtal. Lag-

---

¹¹⁸ Ds 2004:55 Upplyst franchising, sid. 158-159.

¹¹⁹ Ds 2004:55 Upplyst franchising, sid. 153.

¹²⁰ Lagrådsremiss 26 januari 2006, sid. 12.

¹²¹ Lagrådsremiss 26 januari 2006 - Förstärkt skydd för franchisetagare, sid. 22.

¹²² Lagrådsremiss 26 januari 2006 - Förstärkt skydd för franchisetagare, sid. 20.

¹²³ Lagrådsremiss 26 januari 2006 - Förstärkt skydd för franchisetagare, sid. 24.

¹²⁴ Lagrådsremiss 26 januari 2006 - Förstärkt skydd för franchisetagare, sid. 20.

rådet menade istället att om marknadsrådet finner att så har varit fallet skall den vid vite kunna ålägga franchisegivaren att lämna information i enlighet med vad som sägs i lagen.¹²⁵ Skälet för detta är främst att man vill få en marknadsrättslig karaktär på de nya reglerna för att ge möjligheter att få en franchisegivare som har brutit i sin informationsplikt att ändra sitt beteende.¹²⁶ Dessutom är den av lagrådets föreslagna sanktion den som vanligen används i annan lagstiftning som ålägger en näringsidkare att lämna korrekt information exempelvis (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare, (1995:450) marknadsföringslagen och (2005:59) distans- och hemförsäljningslagen.¹²⁷ Att det är marknadsdomstolen som är den givna platsen för prövning av franchisefrågor ansåg lagrådet vara naturligt då reglerna kommer att ligga nära de i marknadsföringslagen, där man hänvisar till Marknadsdomstolen. Lag (1970:417) om marknadsdomstol m.m, borde därför ändras så att det framgår att det är marknadsdomstolen som skall handskas med tvister gällande de föreslagna reglerna. Tiden för ikraftträdandet bör ändras från den 1:a januari år 2006 till den 1:a oktober år 2006 så att berörda företag och branschorganisationer ska få skälig tid att se över villkor i avtalen samt kunna informera om den nya lagstiftningen.¹²⁸

Regeringen beslutar proposition 2005/06:98 - Förstärkt skydd för franchisetagare och överlämnar denna till riksdagen den 16 februari 2006. Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om franchisegivares informationsskyldighet,
2. lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.

Ärendet går vidare till Lagutskottets betänkande 2005/06:LU26 där man tar ställning till proposition 2005/06:98 och de fyra motionerna 2005/06:L5, 2005/06:L6, 2005/06:L303 samt 2005/06:L314. De tre sistnämnda motionerna (2005/06:L5, 2005/06:L303 samt 2005/06:L314) kommer att behandlas utförligt nedan i kapitel 4.

Motion 2005/06:L6 av Inger René m.fl. (m, fp, kd, c) yrkar att riksdagen skall avslå regeringens lagförslag (yrkande 1 och 2). I motionen är man positiv till lagar som klargör spelreglerna för inblandade parter. Dock anser motionärerna att regeringen inte kunnat motivera varför det krävs en särskild lag för att reglera just informationsskyldighet i ett franchiseförhållande. Man anser att den föreslagna lagstiftningen kan leda till ökad byråkrati och kostnader för företagen vilket kommer att drabba konsumenterna i slutändan. Enligt motionärerna är redan gällande lagstiftning och självreglering inom branschen tillräckligt varför det inte är nödvändigt med ytterligare lagstiftning.¹²⁹

Utskottets svarar med att i likhet med regeringen så anser man att det trots allt i många fall förekommer en obalans mellan avtalsparterna i ett franchiseförhållande. Franchisetagare är i flera avseenden dessutom särskilt utsatta i jämförelse med parter i andra kommersiella avtalsförhållanden. Utskottet vill även påpeka det grundliga arbete som Unidroit har bedrivit

---

¹²⁵ Lagrådsremiss 26 januari 2006 - Förstärkt skydd för franchisetagare, sid. 30.

¹²⁶ Lagrådsremiss 26 januari 2006 - Förstärkt skydd för franchisetagare, sid. 31.

¹²⁷ Lagrådsremiss 26 januari 2006 - Förstärkt skydd för franchisetagare, sid. 30.

¹²⁸ Lagrådsremiss 26 januari 2006 - Förstärkt skydd för franchisetagare, sid. 33.

¹²⁹ Motion 2005/06:L5.

för att utforma en modellag på området som visar att franchising internationellt har ansetts inta en särställning i förhållande till andra kommersiella samarbetsformer. De föreslagna reglerna ger enligt utskottet förutsättningar för att få mer balanserade avtal och ser ingen risk i att reglerna skulle bidra till större kostnader eller ökad byråkrati. Med det anförda förslaget utskottet att riksdagen antar regeringens lagförslag och avslår motion 2005/06:L6, yrkande 1¹³⁰, vilket riksdagen valde att göra.¹³¹ Övriga motioner (2005/06:L5, 2005/06:L303 samt 2005/06:L314) blev även dom förslagna att få avslag, mer om detta i kap. 5.

Den 17 maj 2006 tas ett riksdagsbeslut genom Riksdagsskrivelse 2005/06:275.

”Med överlämnande av lagutskottets betänkande 2005/06:LU26 Lagstiftning om franchising får jag anmäla att riksdagen denna dag bifallit utskottets förslag till riksdagsbeslut.” Lag (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet införs i SFS och trädde i kraft den 1 oktober 2006.

4.2 Genomgång av lagen, syften och förklaringar

4.2.1 Inledning

Här nedan kommer en redogörelsen av lag (2006:484) om franchisegivares informations-skyldighet göras baserad på lagens förarbete (proposition 2005/06:98). Redogörelsen behandlar lagen syfte, tillämplighet och påföljder. Lagen finns bifogad under bilaga 1.

4.2.2 Syfte och tillämplighet, paragraf 1

”Lagen syftar till att stärka blivande franchisetagares rätt till adekvat och korrekt information om franchiseverksamheten m.m. inför ett franchiseavtals ingående.”¹³² Den har ingen retroaktiv verkan utan gäller avtal som ingåtts efter den 1 oktober 2006. Lagen är indispositiv och är tillämplig då ett nytt franchiseavtal ingås, då ett befintligt franchiseavtal med franchisegivarens tillåtelse överläts till en ny franchisetagare samt då ändringar i ett tidigare avtal är så långtgående att de skall ses som ett nytt avtal.¹³³ Ändringar eller tillägg till ett existerande avtal omfattas i princip inte då man skall tolka ”ingås” som den tidpunkt då avtalsförhållandet mellan parterna först etableras. Samma sak gäller överenskommelser med syfte att förlänga ett gällande avtal på väsentligen samma villkor.¹³⁴ Syftet är vidare att lagens principer skall tjäna som vägledning gällande franchisegivares nuvarande avtal och om mindre ändringar görs i de existerande avtalen. De rättsproblem som lagen inte omfattar kan fortfarande bemötas av allmänna lagar som exempelvis lag (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare och 36 § avtalslagen.¹³⁵

---

¹³⁰ Betänkande 2005/06:LU26

¹³¹ Riksdagsskrivelse: 2005/06:275

¹³² Prop. 2005/06:98, sid. 32.

¹³³ Prop. 2005/06:98, sid. 40.

¹³⁴ Prop. 2005/06:98, sid. 36.

¹³⁵ Prop. 2005/06:98, sid. 27.

För första gången finns det nu i svensk lagstiftning en definitionen på ett franchiseavtal och den lyder; ”ett avtal varigenom en näringsidkare (franchisegivaren) kommer överens med någon annan (franchisetagaren) om att denne mot ersättning skall använda franchisegivarens särskilda affärsidé om marknadsföring och försäljning av varor eller tjänster”¹³⁶ Definitionen är en sammanvägning som siktar på att vara så pass tydlig att räckvidden är lätt att bedöma men samtidigt inte vara för utförlig så ett visst tolkningsutrymme kan existera.¹³⁷ För att avtalet skall anses vara ett franchiseavtal krävs även två rekvisit som är så centrala i ett franchisesamarbete att de bör ingå i definitionen; franchisetagaren skall enligt avtalet använda franchisegivarens näringskännetecken eller andra immateriella rättigheter samt medverka vid återkommande kontroller av att avtalet följs. I den ursprungliga utredningen DS 2004:55 - Upplyst franchising, fanns ytterligare ett rekvisit uppställt, nämligen att en franchisegivare skulle bistå franchisetagaren med exempelvis marknadsföring, bokföring och datasupport.¹³⁸ Lagrådet höll dock inte med om att det tredje rekvisitet var nödvändigt utan tyckte att kravet var för långtgående. Således räcker det med att de två förstnämnda rekvisiten är uppfyllda för att det tillsammans med grunddefinitionen skall anses vara ett franchiseavtal.¹³⁹

4.2.3 Informationsplikten, paragraf 2

Enligt lagens 2 § skall en franchisegivare i god tid innan ett franchiseavtal ingås skriftligen ges franchisetagaren den information om avtalets innebörd och övriga förhållanden som behövs med hänsyn till omständigheterna.¹⁴⁰ Yttrycket ”i god tid” har lagrådet valt eftersom man önskar en viss flexibilitet med hänsyn till de skiftande förhållanden som kan råda i en avtalsituation. I Unidroits modellag artikel 3 regleras frågan om tidpunkten för när informationen skall tillhandahållas. Där enligt huvudregeln skall informationen tillsammans med franchiseavtalet tillhandahållas senast 14 dagar före den tidpunkt som infaller först av tidpunkten för franchisetagarens undertecknande av något avtal som rör franchising och tidpunkten för franchisetagarens erläggande av betalning till franchisegivaren för förvärvet av franchisekonceptet.¹⁴¹ Även om det inte står uttryckt i lagen bör sträva efter att tillhandahålla informationen inom 14 dagar för att vara helt säker på att det är inom ”god tid”. Informationen om avtalets skall lämnas skriftligen (överensstämmer med artikel 4 i Unidroits modellag). Om materialet är särskilt omfattande eller/och åtagandet är av större beskaffenhet kan det vara rimligt att tiden kan förlängas något.¹⁴² Innebörd och övriga förhållanden som 3 § stipulerar exemplifieras i propositionen som information om förekomsten av andra avtal som parterna förutsätts ingå och dess innehåll, avtal om upplåtelse av nyttjanderätt till lokaler i vilken verksamheten skall bedrivas samt franchisegivarens planer för framtiden när det gäller utvecklingen av och inriktningen på verksamheten.¹⁴³ Vidare uppställs det i 3 § minimikrav som anses vara så pass centrala och viktiga att dessa alltid skall finnas med i

---

¹³⁶ SFS 2006:484, § 1.

¹³⁷ Prop. 2005/06:98, sid. 23.

¹³⁸ Ds 2004:55 Upplyst franchising, sid. 199.

¹³⁹ Prop. 2005/06:98, sid. 24.

¹⁴⁰ SFS 2006:484.

¹⁴¹ Prop. 2005/06:98, sid. 27.

¹⁴² Sagell, dan-michael, Franchisegivarens informationsskyldighet, sid. 9.

¹⁴³ Prop. 2005/06:98, sid 38.

den information en franchisegivare är skyldig att utge till franchisetagaren. Informationen skall vara klar, begriplig och lättöverskådlig och bör ges vid ett och samma tillfälle. Viss information kan vara känslig för franchisegivaren att utlämna. Därför finns lagstiftning för att skydda själva affärskonceptet genom att registrera patent, varumärke och mönster exempelvis. I Sverige finns även ett lagstadgat skydd av affärshemligheter genom lagen (1990:409) om skydd för företagshemligheter. I lag (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet finns inte någon lagstadgat om sekretesskydd utan detta anser lagrådet bäst regleras genom att man i avtalet tar med en sekretessklausul. I sekretessklausulen kan lämpligtvis skrivas att en franchisetagare och dennes anställda m.fl. inte får röja sådan information som de tar emot och som innehåller detaljer som kan anses speciella för verksamheten.¹⁴⁴ För att vara säker på att franchisetagaren verkligen mottagit informationen kan franchisegivaren begära en skriftlig bekräftelse att så är fallet.

4.2.4 Informationsskyldighetens minimikrav, paragraf 3

De grundläggande uppgifterna som skall ingå i informationsmaterialet som ska lämnas av en franchisegivare stadgas i 3 § lag (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet.

Första stycket lyder:

”I god tid innan ett franchiseavtal ingås skall en franchisegivare skriftligen ge franchisetagaren den information om avtalets innebörd och övriga förhållanden som behövs med hänsyn till omständigheterna. Informationen skall vara klar och begriplig.”

För att öka förutsägbarheten och säkerställa en viss miniminivå för den information som lämnas uppställs en uppräkningspunkter som franchisegivaren måste upplysa franchisetagaren om. Dessa punkter behöver inte införas i avtalet.¹⁴⁵

Punkt 1.) *”En beskrivning av den franchiseverksamhet som franchisetagaren skall bedriva.”*

Informationen enligt första punkten skall omfatta verksamhetens affärsidé och på vilket sätt verksamheten bedrivs. I detta ingår vilka produkter eller tjänster som tillhandahålls eller säljes och på vilket sätt varorna eller tjänsterna skall nå ut till kunderna. Informationen skall även omfatta verksamhetens särskilda kännetecken som exempelvis butiksskyltar, enhetlig utstyrsel av lokaler eller vilken klädsel de anställda skall ha.¹⁴⁶

Punkt 2.) *”Uppgift om andra franchisetagare som franchisegivaren har träffat avtal med inom samma franchisesystem och omfattningen av deras verksamhet”*

Denna information som ska lämnas enligt punkt 2 syftar till att franchisetagaren skall få en uppfattning om marknaden som denna vill ge sig in på. Franchisegivaren skall därför lämna uppgifter om vilka andra franchisetagare som finns inom samma bransch, var geografiskt sätt de är verksamma och hur stor del av marknaden dessa innehar. Upplysningsplikten omfattar dock inte mer detaljerad upplysning om andra franchisetagare som franchisegivaren ingått avtal med.¹⁴⁷

---

¹⁴⁴ Prop. 2005/06:98, sid 28.

¹⁴⁵ Prop. 2005/06:98, sid 38.

¹⁴⁶ Prop. 2005/06:98, sid. 38.

¹⁴⁷ Prop. 2005/06:98, sid. 38.

Punkt 3.) *”Uppgift om den ersättning som franchisetagaren skall betala till franchisegivaren och övriga ekonomiska villkor för franchiseverksamheten”*

Punkt 3 ska innehålla uppgifter om vilken ersättning franchisetagaren skall betala till franchisegivaren. Det är viktigt att denna information är tydlig och klargör för franchisetagaren hur stor ”franchiseavgiften” är, då ersättning kan erläggas på olika vis. I de flesta fall handlar det om löpande betalningar som antingen skall erläggas i bestämd summa eller som en procentuell del av intäkterna. I andra fall kan dock ersättningen beräknas utifrån påslag av levererade produkter eller ersättning från leverantörer eller någon annan typ av betalning tillräknat franchisetagaren. Om franchisegivaren är inblandad i finansieringen skall uppgifter om detta även ingå i det ekonomiska materialet. Till sist är det lämpligt att lämna viss kompletterande information som behandlar franchisegivarens ekonomiska tillstånd genom exempelvis den senaste årsredovisningen, uppskattning om franchisetagarens investeringskostnader samt tillväxtprognosen för franchisekonceptet.¹⁴⁸

Punkt 4.) *”Uppgift om immateriella rättigheter som skall upplåtas till franchisetagaren”*

Informationen under punkt 4 skall ange vilka immateriella rättigheter som franchisetagaren ska använda sig av och närmare villkor för dessa. Exempel på sådana immateriella rättigheter är varumärke, firma och mönster samt upplåtelser av upphovsrätt eller patenträttigheter.¹⁴⁹

Punkt 5.) *”Uppgift om de varor eller tjänster som franchisetagaren är skyldig att köpa eller hyra”*

Enligt punkt 5 ska information lämnas som omfattar vilka varor och tjänster som franchisetagaren är skyldig att köpa eller hyra samt. Om villkoren för franchisetagarens åtagande inte finns med i franchiseavtalet skall uppgifterna lämnas under denna punkt i informationsmaterialet.¹⁵⁰

Punkt 6.) *”Uppgift om konkurrensförbud som skall gälla under eller efter den tid som franchiseavtalet gäller”*

Informationen enligt punkt 6 ska behandla om en konkurrensklausul ingår i avtalet och om så är fallet, de närmare villkoren samt omfattning för konkurrensförbudet. Tidsperioden skall även anges som bestämmer om konkurrensförbudet enbart skall gälla under avtalsperioden eller även en tid därefter.¹⁵¹

Punkt 7.) *”Uppgift om avtalstiden, villkoren för förändring, förlängning och uppsägning av franchiseavtalet samt de ekonomiska konsekvenserna av en uppsägning”*

Enligt punkt 7 ska information om avtalstid och villkoren för uppsägning, förlängning och förändring av avtalet vara med. Villkor i franchiseavtalet som behandlar situationer där franchisegivaren får säga upp avtalet i förtid kan skrivas kortfattat i avtalet. Det är dock viktigt att man sedan i informationsmaterialet noggrant beskriver de kriterier som skall vara uppfyllda för franchisegivaren skall ha rätt att säga upp avtalet. Exempel på situationer utöver kontraktsbrott där en uppsägning i förtid kan vara motiverad är exempelvis när mot-

---

¹⁴⁸ Prop. 2005/06:98, sid. 39.

¹⁴⁹ Prop. 2005/06:98, sd. 39.

¹⁵⁰ Prop. 2005/06:98, sid. 39.

¹⁵¹ Prop. 2005/06:98, sid. 39.

parten försätts i konkurs eller hamnar på obestånd, förändringar i ägarkretsen eller vissa fall om en franchisetagare inte presterar tillräckligt bra. En uppsägning resulterar oftast i ekonomiska följder av något slag. Dessa ekonomiska följder bör vara beskrivna i informationsmaterialet och kan röra rättigheter/skyldigheter att mot betalning lösa in franchisetagarens verksamhet i samband med uppsägning och eventuellt om franchisegivaren skall vara skyldig att ersätta franchisetagaren för investeringskostnader i samband med att avtalet upphör.

Viktigt är att komma ihåg att om ett avtalsbrott är grovt kan ett franchiseavtal i allmänhet sägas upp enligt de allmänna kontraktsrättsliga principerna utan påverkan av vad som föreskrivs i avtalet.¹⁵²

Punkt 8.) *”Uppgift om hur en tvist med anledning av avtalet skall prövas och vad som skall gälla i fråga om kostnadsansvar för en sådan tvist. Vad som sägs i första stycket gäller också när ett befintligt franchiseavtal, med franchisegivarens tillåtelse, skall överlätas till en ny franchisetagare.”*

Av informationen ska framgå om eventuella tvister skall prövas i allmän domstol eller av en skiljenämnd. Är det av en skiljenämnd tvister skall lösas skall det framgå hur skiljenämnden är sammansatt och hur den skall utses samt om tvist skall äga rum vid ett visst institut, exempelvis Stockholms Handelskammars skiljedomsinstitut. Det skall också framgå vilken av parterna som skall stå det ekonomiska ansvaret vid en tvist. Huvudregeln är här både inom skiljemannarätten och den allmänna processrätten att den part som förlorar tvisten också ska stå för kostnaderna. I särskilda fall kan skiljeklausuler jämkas eller förklaras ogiltiga då de rör sig om ekonomiskt ojämnställda parter. Det rör sig då om fall då den ekonomiska bördan ansetts oskälig för den förlorande parten. I franchiseavtalet kan det därför vara lämpligt att ta med bestämmelser som begränsar konstansansvaret och vidare redovisa villkoren i informationsmaterialet.¹⁵³

4.2.5 Sanktioner, paragraf 4-6

I korthet behandlar paragraferna fyra till sex i SFS 2006:484 de fall då franchisegivaren underlåter att lämna den minsta information till en franchisetagare som tredje paragrafen förespråkar. Det framgår att det är marknadsdomstolen som handhar sådana frågor och vilka som har rätt att väcka talan härom. Åläggande att lämna korrekt information skall i regel förenas med vite.

”4 § En franchisegivare som har ingått ett franchiseavtal utan att ha uppfyllt sin skyldighet enligt 3 § får åläggas att, i fråga om det avtalet och framtida franchiseavtal, lämna information i enlighet med vad som sägs i den paragrafen. Ett sådant åläggande kan riktas också mot någon som är anställd hos franchisegivaren eller som handlar på dennes vägnar.”

Grundtanken bakom paragrafen är att den som väcker talan förutsätts företräda allmänna intressen och inte enbart de i det enskilda fallet. Detta sätt står i överensstämmelse med annan marknadsrättslig lagstiftning. Skälet till detta är att en franchisegivare förutsätts inte bara utge korrekt information till den frågande parten utan även till andra franchisetagare som han kommer att stifta avtal med i framtiden. Om en utländsk näringsidkare i egenskap av franchisegivare bedriver någon form av verksamhet via direkt anställda i Sveri-

---

¹⁵² Prop. 2005/06:98, sid. 39.

¹⁵³ Prop. 2005/06:98, sid. 40.

ge, kan ett åläggande enligt paragrafen, även komma att riktas mot en av franchisegivarens anställda eller som i övrigt handlar på dennes vägnar. Liknande bestämmelser finns i lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare och marknadsföringslagen (1995:450). Bevisbördan för att rätt information har lämnats i tid ligger på franchisegivaren. Om en franchisetagare påstår att viss information som denna ansett vara viktig (utöver de minikraven i 3:e paragrafen) med hänsyn till omständigheterna inte har lämnats kan franchisegivaren försvara sig med att hans informationsskyldighet varit begränsad. Då syftas på fall där franchisetagaren är en anställd och franchisegivaren kan bevisa att franchisetagaren redan var väl företagen med viktig information för den särskilda verksamheten.¹⁵⁴

”5 § Talan om åläggande enligt 4 § väcks vid Marknadsdomstolen.

En sådan talan får väckas av

- 1. en franchisetagare i ett sådant avtal som avses i 4 §,*
- 2. en sammanslutning av näringsidkare, eller*
- 3. en annan sammanslutning som har ett befogat intresse av att företräda näringsidkare.”*

Femte paragrafen behandlar var, och av vem frågan ska väckas i mål där franchisegivarens informationsplikt skall prövas. Enligt första stycket framgår att Marknadsdomstolen är rätt forum att tillgå i dessa fall och på tre punkter i andra stycket behandlas vilka som har rätt att väcka frågan vid marknadsdomstolen. De berättigade att väcka frågan överensstämmer med lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare.

”Den som har talerätt enligt andra stycket har rätt att delta i rättegången som intervenient enligt 14 kap. rättegångsbalken. I mål om åläggande enligt 4 § gäller i övrigt de bestämmelser i marknadsföringslagen (1995:450) som reglerar förfarandet och fördelningen av rättegångskostnader i mål om åläggande att lämna information enligt 15 § den lagen. Bestämmelserna i 21, 34–37 och 52 §§ om Konsumentombudsmannen skall dock inte tillämpas.”

Tredje stycket ur 5:e paragrafen som citeras här ovan redogör för att den som har talerätt i ett pågående mål också har rätt att träda in som intervenient (”den som utan att vara mellankommande part deltar i rättegång därför att saken rör hans rätt”) ¹⁵⁵. Vidare hänvisar fjärde stycket, samma paragraf, när det gäller förfarandet i mål om åläggande att 15:e paragrafen marknadsföringslagen (1995:450) skall vara tillämplig. Via femtonde paragrafen kan Marknadsdomstolen med hjälp av 20:e paragrafen fatta interimistiska beslut. Detta innebär att ett åläggande skall gälla tills vidare om kändanden visar sannolika skäl för sin talan, och det skäligen kan befaras att svaranden genom att vidta eller låta bli att vidta en viss handling minskar betydelsen av ett åläggande.¹⁵⁶ 15:e paragrafen hänvisar också till 44:e och 55:e paragraferna som är av betydelse när det gäller själva förfarandet. Enligt 44:e paragrafen kan en dom som vunnit rättskraft prövas på nytt när ändrade förhållanden föranleder det. 55:e paragrafen behandlar fördelningen av rättegångskostnader där lagstiftaren hänvisat till 18 kap. rättegångsbalken. Enligt huvudregeln i 18 kap. rättegångsbalken skall den som förlorar målet ersätta motparten dennes rättegångskostnader.

---

¹⁵⁴ Prop. 2005/06:98, sid. 41.

¹⁵⁵ Bergström, Sture, Juridikens termer nionde upplagan, sid. 90.

¹⁵⁶ Marknadsföringslagen (1995:450).

”6 § Ett åläggande enligt 4 § skall förenas med vite, om det inte av särskilda skäl är obehövligt. Talan om utdömande av vite väcks vid en tingsrätt som är behörig enligt 10 kap. rättegångsbalken. En sådan talan får alltid väckas vid Stockholms tingsrätt. Talan får väckas av den som har begärt vitesföreläggandet.”

Huvudregeln är att åläggande skall förenas med vite för att franchisegivaren verkligen skall ändra sina rutiner. Om det kan antas att franchisegivaren redan ändrat på sina rutiner så att de kan anses uppfylla de krav sökanden ställde i målet och sökanden avstår från att yrka vite är detta tillräckligt för att ”särskilda skäl” skall vara för handen som det uttrycks i 6:e paragrafen, då inte nödvändigt. Talan om utdömande av vite väcks vid den tingsrätt som enligt rättegångsbalkens forumregler är behörig. Detta innebär vanligtvis på den ort där franchisegivaren har sin hemvist enligt huvudregeln 10 kap. 1:a paragrafen rättegångsbalken. Talan kan dock alltid väckas vid Stockholms tingsrätt som uttrycks specifikt i lagen.¹⁵⁷

4.3 Sammanfattning

Med anledning av den internationella organisationen Unidroits modellag, som färdigställdes i september 2002, inleddes en utredning om franchising på uppdrag av regeringen. Utredningen som senare skulle få namnet Ds. 2004:55, hade till uppgift att utreda om Sverige var i behov av en sådan lagstiftning som beskrevs i modellagen. Modellagen tog främst sikte på franchisegivarens informationsplikt inför ett avtals ingående. Den ansvarige för utredning Ds. 2004:55 skulle först och främst utreda behovet av en informationsplikt och eventuell utformning av lagstiftning, men också uppmärksamma andra rättsproblem särskilt för franchising. Resultatet blev att en lagstiftning som enbart reglerade franchisegivarens informationsplikt ansågs motiverad. Ett förslag på en utformning fanns med som var mindre detaljerad än Unidroits modellag. Utredaren ansåg detta vara lämpligt då vi inte tidigare haft någon lagstiftning och för att lagen skulle bli lättöverskådlig och lättare att tillämpa. Lagen skulle införas genom att ändra lag (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare. Ärendet gick vidare till lagrådet som höll med om att en sådan lag borde införas och att den inte skulle vara så detaljerad som förebilden, Unidroits modellag. Man tillägger dock en uppräkningslista av den minsta information som måste lämnas, detta hade lämnats öppet i Ds. 2004:55, och även att bestämmelserna skulle få en helt ny enskild lag istället för att vara inbakad i en annan. Regeringen beslutar sedan proposition 2005/06:98 med krav på lagstiftning enligt föregående instanser. I lagutskottets betänkande 2005/06:LU26 där propositionen behandlas konstateras att franchisetagaren faktiskt är i en underlägsen ställning samt att man inte kan se några starka motiv mot att införa den. Genom riksdagsskrivelse 2005/06/275 bifaller man den nya lagen som får namnet lag (2006:484) om franchisegivarens informations- skyldighet.

Lag (2006:484) om franchisegivarens informationsskyldighet trädde i kraft den första oktober år 2006 och syftar till att stärka franchisetagares ställning gentemot franchisegivare. Syftet var också att franchisegivaren skall se över sina existerande avtal. För första gången finns nu en svensk definition i lagstiftningen som stadgar vad som anses med franchising (första paragrafen). I god tid, vanligtvis 14 dagar, innan ett franchiseavtal ingås skall information ges bland annat för att tydliggöra verksamheten och hur denna står sig på marknaden samt rättsliga och ekonomiska aspekter som är anpassade till parterna i avtalet (andra paragrafen). Informationen som skall lämnas ska ha en bred omfattning och anpassas för

---

¹⁵⁷ Prop. 2005/06:98, sid. 43.

den särskilda situationen. Dock uppställs det vissa minimikrav som är så centrala att det alltid ska vara med (tredje paragrafen). I de fall en franchisegivare bryter mot informationsplikten kan Marknadsdomstolen ålägga denne att för framtiden se till så att den information som lagen kräver återfinns i informationsmaterialet. Åläggande att lämna korrekt information skall i regel förenas med vite (paragraferna fyra till sex).

5 För och emot en lagstiftning om informationsplikt

5.1.1 Inledning

Det är intressant att ta del av hur organisationer, föreningar, myndigheter och riksdagsledamöter såg på att Sverige eventuellt skulle införa en lagstiftning om franchisegivarens upplysningsplikt. Man får då en klarare bild på hur franchising fungerar i realiteten och vad som kan förbättras. I departementsutredningen Ds 2004:55 inhämtades synpunkter från en rad berörda aktörer om dels hur de såg på franchising i allmänhet och dels vad de tyckte specifikt om att införa lagstiftning för franchising uppdelade på områdena informationslikt, uppsägning av avtalsvillkor och slutligen skiljeklausuler. Under detta kapitel fokuseras på vad dessa aktörer ansåg om att införa lagstiftning gällande franchisegivares informationsplikt, åsikter om lagstiftning på övriga områden berörs senare under kap 6. I utredningen ingick även en enkätundersökning som kommer att beröras kort. Vidare kommer jag att behandla relevanta motioner på området och beredning av dessa.

5.1.2 Remissvar i Ds 2004:55

Negativa till lagstiftning

Svenska franchiseföreningen (i fortsättningen SFF) är positiva till att franchisetagaren ska få tillgång till korrekt och klar utformad information från franchisegivaren. Man lägger dock tyngd på den av föreningen upprättade informationsdokumentet som är utformad utifrån Unidroits modellag. Informationsdokumentet utgör en rekommendation av vilken information de franchisegivare som är medlemmar i föreningen ska upplysa sina franchisetagare om. Informationen omfattar vad föreningen anser vara viktigt i ett franchiseförhållande. SFF har även tagit fram en checklista för nya franchisetagare för hjälp vid upprättande och granskning av franchiseavtal. Man framhåller att båda dessa dokument finns tillgängliga för alla via deras hemsida. SFF anser att det inte finns några missförhållanden i den omfattningen gällande franchising i Sverige så att det föranleder en lagstiftning på området. Istället bör franchisegivare och -tagare använda sig av de dokument som redogjorts för här ovan. Vad gäller skäliga franchiseavtal skall dessa kunna åtgärdas med hjälp av befintliga avtalsrättsliga lagbestämmelser exempelvis 36:e paragrafen avtalslagen. Man anser också att en lagstadgad definition för franchising inte är lämplig att införa. Skälet för detta är att tidigare försök har misslyckats och att franchising finns i olika variationer samt att risken för att oseriösa företagare ska dra nytta av en eventuell snäv definition så att dessa hamnar utanför lagens omfattning. SFF önskar alltså genom ovanstående resonemang att en lagstadgad reglering av franchising inte ska införas.¹⁵⁸

Föreningen Svenskt Näringsliv anser att rätt information till franchisetagaren är viktig för ett lyckat franchiseförhållande. I en franchisegivares intresse ligger att informera franchisetagaren för att få ett lyckat samarbete. Dessutom anser föreningen att SFF:s informationsmaterial tillsammans med deras checklista är ett bra sätt för att få parterna i ett franchiseförhållande att komma överens. Utöver dessa hjälpmedel finns även befintlig lagstiftning om missledande marknadsföring och avtalsrättsliga regler. Med detta anfört anser föreningen Svenskt Näringsliv att en lagstiftning på området inte är lämpligt då den riskerar att skapa osäkerhet för vad gäller franchising. Förening anser dessutom att en lagstiftning riskerar bidra till högre kostnader för företagen. En lagstiftning kan därför leda till att antalet fran-

---

¹⁵⁸ Ds 2004:55 Upplyst franchising, sid. 101-103.

chiseaktiva minskar och därmed även konkurrensen som slutligen drabbar konsumenterna. Föreningen Svenskt Näringsliv ställer sig därför negativ till en lag om informationsplikt för franchisegivare.¹⁵⁹

Svenska Handelskammarförbundet ansåg att man endast bör införa lagstiftning om det är motiverat, baserat på hur situationen ser ut på marknaden mellan franchisegivare och -tagare. Om det inte råder konstaterade missförhållanden på området bör man minimera onödig lagstiftning för att minska byråkratin i samband med eget företagande. Svenska Handelskammarens Skiljedomsförbund har endast avgjort tre mål mellan åren 2000-2004, gällande franchiseversksamhet, och inget av dessa rörde otillräcklig eller felaktig information inför ett avtals undertecknande. Då Svenska handelskammarförbundet anser att det inte kan se några egentliga missförhållanden på marknaden behövs det inte heller någon lagstiftning som reglerar franchisegivarens informationsplikt. Istället hänvisar man till Svenska Franchiseföreningens etiska nämnd som har till uppgift att uttala sig i tvister och undersöka ärenden som rör franchiseförhållanden.¹⁶⁰

Positiva till lagstiftning

Franchisetagarnas Riksorganisation (i fortsättningen FRO) anser att franchising i de flesta fall bedrivs seriöst men att det samtidigt finns så många oseriösa franchisegivare inom branschen så att en lagreglering är nödvändig. Man tror att effekten av en lagreglering skulle bli ett minskat antalet oseriösa franchisegivare skulle minska och man ser inga direkt negativa aspekter på en sådan lagstiftning skulle kunna medföra. De krav på information som en franchisegivare ska ställas inför bör lämpligen utformas med Unidroits modellag som förebild. Viktigast anser man vara de ekonomiska aspekterna som franchisetagaren bör få en klar bild av och därefter bör naturligtvis information om andra viktiga delar av verksamhetskonceptet ingå. FRO är sammanfattningsvis positiv till en lagstiftning där franchisegivaren har informationsplikt mot franchisetagaren.¹⁶¹

Företagarna, vilken är en näringspolitisk företagsorganisation anser det vara konstaterat att det förekommer många till antalet avtalsförhållanden där bristande information har givits inför ett avtals ingående. Man anser det vara viktigt att en franchisetagare skall få tillgång till nödvändig information så att denna kan fatta rätt beslut då det kan handla om avtal som sträcker sig under långa perioder och kan få stora ekonomiska konsekvenser. En lagstiftning skulle lämpligen kunna vara baserad på Unidroits modellag. Företagarna anser att sådan lagstiftning skulle kunna skapa eftertanke hos franchisetagare innan de ingår ett avtal. Man anser även att riskerna för att avtalsfriheten skulle begränsas eller att lagen skulle vara betungande för franchisegivare är relativt små. Med det anförda ställer sig Företagarna positiva till en lagstiftning som skulle reglera franchisegivarens informationsplikt.¹⁶²

Säljarnas Riksförbund anser att franchisetagare är svagare och i många fall intar en beroendeställning. Man ansåg därför att det vore lämpligt med en lagstiftning om informationsplikt. Denna lagstiftning skulle med fördel kunna baseras på Unidroits modellag med an-

---

¹⁵⁹ Ds 2004:55 Upplyst franchising, sid. 110.

¹⁶⁰ Ds 2004:55 Upplyst franchising, sid. 113.

¹⁶¹ Ds 2004:55 Upplyst franchising, sid. 106.

¹⁶² Ds 2004:55 Upplyst franchising, sid. 112.

passning för svenska intressen. Viktigast är att de ekonomiska aspekterna belyses och därutöver franchisegivarens affärskoncept.¹⁶³

5.1.3 Motioner

Genom åren har många motioner passerat riksdagen med krav om lagstiftning för franchising. Här nedan redovisas ett urval motioner innan lag (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet infördes i oktober år 2006. I detta kapitel tas främst hänsyn till det som sägs om informationsplikten i motionsyrkandena. Motionärernas krav om ytterligare lagstiftning behandlas närmare i kapitel 6.

5.1.3.1 Betänkande 2001/02:LU12

I betänkandet behandlades fyra motionsspörsmål gällande franchising (L257, L282, L332 och L 345) . Som underlag för lagutskottets slutsatser genomgick motionerna en omfattande remissbehandling där en rad aktörer ingick. De som yttrade sig i remissen var Göta hovrätt, juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Verket för näringslivsutveckling (NUTEK), Sveriges advokatsamfund, Svenska Handelskammarförbundet, Föreningen Svenskt Näringsliv, Företagarnas Riksorganisation, Landsorganisationen i Sverige, Franchisetagarnas Riksorganisation, Handelsanställdas förbund, Petroleumhandels Riksförbund och Svenska Franchiseföreningen. Här nedan redogörs kort för motionerna samt hur ett urval av ovanstående aktörer gav svar. Ofta förekommer åsikter om skiljeklausuler i motionerna, detta kommer vidare behandlas i kapitel 6.

Motion 2001/02:L257 av Tanja Linderborg m.fl. (v)

I motionen framförde motionärerna att det kan konstateras en obalans mellan parterna i ett franchiseavtal där franchisetagaren är den svagare parten. Avtalet är ofta utformat på ett ensidigt sätt och franchisetagarens beroendeställning kan liknas den vid ett anställnings-, arrende- och hyresförhållande.

Därför bör enligt motionärerna liknande skydd finnas för franchisetagare som ovanstående grupper besitter. Man framför att franchisegivaren bör vara skyldig att redovisa sin ekonomiska ställning och visa att denne kan uppfylla det krav som ställs av honom i avtalet. Utöver det bör information ges om affärskonceptet och andra uppgifter som kan ha relevans för franchisetagarens beslut att ingå avtal med franchisegivaren. Om franchisetagaren är en internationell avtalspartner minskar möjligheterna ytterligare att få sådan information menar motionärerna. Den självsanerande verksamheten som bland andra Svenska franchiseföreningen förespråkar betraktas inte som oberoende eller fristående i jämförelse med lagstiftning. Utifrån detta önskar man att regeringen bör få i uppdrag att lämna förslag på lagstiftning baserad på Unidroits modellag angående informationsutbytet mellan parterna i ett franchiseförhållande.

Motion 2001/02:L332 av Lena Sandlin-Hedman m.fl. (s)

Motionären anser att det förekommer många fall där franchisegivaren inte kan uppfylla sina förpliktelser enligt avtalet vilket leder till att franchisetagaren då riskerar förlora sitt kapital de har satsat i rörelsen. Inte heller anser motionären att den självsanerande verksamheten är tillräcklig utan vill se att lagstiftning tillkommer på området. Lagstiftningen skulle kunna ge

---

¹⁶³ Ds 2004:55 Upplyst franchising, sid. 116

franchisetagare ett slags minimiskydd och innehålla bland annat informationsskyldighet för franchisegivare.

Motion 2001/02:L282 av Lena Ingegärd Saarinen (mp)

Motionären anser att bristen av skyddsregler har lett till missbruk av franchisegivare. Det kan röra sig om avtal där franchisetagaren får bära hela kostnaden för osäkra produktintroduktioner och dålig eller obefintlig ekonomisk information om franchisegivarens ekonomiska situation. Bland annat framlägger därför motionären att riksdagen borde besluta om en skyldighet för franchisegivare, att denna skall vara skyldig informera om sin egen solvens och redovisa för marknaden som franchisetagaren senare kommer att möta i sin verksamhet.

Slutligen (för motioner som bemöttes i betänkandet 2001/02:LU12) anför

Motion 2001/02: L345 av Yvonne Ångström m.fl.(fp)

I motionen framförs även här att motionären anser franchisetagare vara en generellt utsatt grupp. Även om den finns en etisk nämnd som Svenska Franchiseföreningen hänför är detta inte tillräckligt för att skydda franchisetagare. Motionärerna anser att den etiska nämnden är begränsad på så sätt att nämnden inte prövar bevis som en domstol skulle göra och deras rekommendationer är inte bindande. Dessutom kan nämnden inte utdöma någon sanktion. Alla franchisetagare är dessutom inte medlemmar i Svenska Franchiseföreningen.

Motionärerna ger förslag på vad som bör ses över för ökad rättsäkerhet och framförde hur man i USA är skyldig som franchisegivare att visa sin egen solvens och marknadsunderlag bland annat. Med det anförda anser man det vara dags för Sverige att se över en lagstiftning som kan ge ett skydd för franchisetagare.

För att utskottet skulle få ett tillräckligt underlag skickades frågan ut på remiss till en rad viktiga aktörer på området.

De som var negativa till en lagstiftning var bland andra NUTEK (Verket för näringslivsutveckling) som ansåg att det inte förelåg några tungt vägande skäl för att begära en lagstiftning. En sådan lagstiftning riskerar istället begränsa avtalsfriheten. Liksom NUTEK är Sveriges advokatsamfund av samma uppfattning och man anser inte att det finns skäl för en särskild lagstiftning som motionerna föreslår. Istället hänvisar man till avtalslagens 36 § och självsanering för att handskas med problemen. Svenska Handelskammarförbundet höll med i denna åsikt. Svenska Franchiseföreningen höll heller inte med motionärerna om att det krävs en lagstiftning och hänvisar till annan lagstiftning och egna åtgärder bland annat en deras checklista för franchisegivarens upplysningsansvar. Föreningen Svensk Näringsliv gick ut hårt och ansåg att en lagstiftning skulle ge en hämmande effekt på utvecklingen inom franchising. Andra påföljder riskerade bli ökade kostnader som skulle slå negativt både för företagen och kunderna och att konkurrensen skulle minska ansåg föreningen.

De som var positiva till en skyddslagstiftning var Göta hovrätt som höll med i många delar av vad det som motionärerna framfört. Hovrätten anser att det finns skäl som talar för att en ny utredning bör inledas och att man då inte bara begränsar sig till en specifik fråga utan utreder allt som kan beröra regleringen av franchising. En annan part som önskar en utredning på området är Företagarnas Riksorganisation. Dock anfördes att man anser de problem som uppmärksammats av motionärerna, är av en generell räckvidd och att en utredning bör i första hand vara fokuserad på behovet av att jämka oskäliga avtalsvillkor. Franchisetagarnas riksorganisation önskar också en utredning och konstaterar att den senaste utredningen

gjordes för relativt länge sedan 1987 och tillägger att mycket har hänt sedan dess. Handelsanställdas förbund anser att regler bör finnas om informationsskyldighet, uppsägning, konkurrensklausuler, skiljeklausuler och konsumentskydd som skall gälla i franchiserelationer. Petroleumhandelns Riksförbund anser även dom att lagstiftning krävs och önskar i första hand att franchisetagarna skall få rätt att föra förhandlingar med franchisegivarna genom en organisation. En annan fråga som också är viktig att utreda är den om att kunna jämka avtal mellan näringsidkare.

Resultatet blev att utskottet framhöll att riksdagen vid åtskilliga tillfällen har tagit ställning till yrkanden om lagstiftning om franchising. I lagutskottets betänkande 1992/93:LU2 behandlades liknande motioner utförligt. Utskottets ställningstagande blev då att någon lagstiftning om franchising inte var nödvändig. Skälet för detta var att man ansåg att det rådde en självreglerande verksamhet med inslag av uppföranderegler och en etisk nämnd där franchisetagare och givare kan vända sina spörsmål. Utskottet ansåg även denna gång att bilden om en god självreglerande situation för franchiseverksamhet är oförändrad. Dock ansåg utskottet även att det som sker utomlands och inom Unidroit är intressant och bör följas uppmärksam. Om den internationella utvecklingen skulle påkalla lagstiftningsåtgärder anser utskottet att ett nytt övervägande är för handen. Med det anförda avströkte utskottet bifall för samtliga motioner. Så blev även fallet i Riksdagen som följde utskottets rekommendationer.¹⁶⁴

5.1.3.2 Betänkande 2002/03:LU4

Motion 2002/03:L281 skriven av Lena Sandlin-Hedman och Carin Lundberg (båda s).

I motionerna anser man att franchising kan vara en bra företagsform med stora fördelar för båda parter. Man anser dock att franchiseavtal ofta är väldigt ensidiga till nackdel för franchisetagaren. Därför kräver man en lagstiftning som bör innehålla minimiskydd på områdena, förhandlingsrätt för franchisetagare, informationsskyldighet för franchisegivare och regler för uppsägning av franchiseavtal. Man ansåg även angående skiljeklausuler att franchisegivaren bör betala hela eller större delen av kostnaderna förenade med skiljeförfarandet.

Resultatet blev kort att utskottet pekade på det omfattande arbetet i betänkandet 2001/02:LU12 där utskottet inte hade anledning att frångå tidigare ställningstaganden och avslag motionerna. Riksdagen följde utskottet rekommendation. Precis som i 2001/02:LU12 anför man nu också att regeringen ska ha en beredskap om den framtida utvecklingen påvisar en utredning om lagstiftning. Lämpligt vore om regeringen gjorde detta när arbetet inom Unidroit och deras modellag stod klar. Motion 2002/03:L281 rekommenderas på denna grund inte föranleda någon åtgärd från riksdagen, vilket också blev fallet.

5.1.3.3 Betänkande 2005/06:LU26

I betänkandet togs fyra motioner angående franchising togs upp i samband med proposition 2005/06:98. Motion 2005/06:L6 av Inger René m.fl. (m, fp, kd, c) har behandlats ovan i 3.2 vad gäller yrkande 1 och 2. Motionären yrkar (yrkande 1 och 2) i korthet att riksdagen skall avslå regeringens lagförslag. Övriga motioner, 2005/06:L5, 2005/06:L303 och 2005/06:L314, yrkar om ytterligare lagstiftning om franchising och kommer att behandlas

---

¹⁶⁴ Betänkandet 2001/02:LU12.

senare i 6.2. Samtliga är dock positiva till regeringens framlagda förslag om en lag för franchisegivarens informationsplikt. Där kommer också motion 2005/06:L6 (yrkande 3) behandlas där motionären krävde lag om jämkning av avtal mellan näringsidkare.

5.1.4 Enkätundersökningen i DS 2004:55

I departementsutredningen Ds. 2004:55 Upplyst franchising, som hade till uppgift att utreda om franchisegivarens informationsplikt, ingick en enkätundersökning som en del av utvärderingsmaterialet. Undersökningen riktade sig direkt till franchisegivare och -tagare och syftet var att få information om deras uppfattning gällande den information som franchisetagare har fått tillgång till av franchisegivaren före franchiseavtalet undertecknades. Kontakt med de tillfrågade franchisesystemen fick den ansvarige för utredningen Ds. 2004:55 genom att ta del av Handels Utredningsinstitut register, detta register användes till en undersökning kallad ”Franchising i Sverige – en företagsform på frammarsch” som gjordes av Handels Utredningsinstitut och presenterades i februari 2004.¹⁶⁵ Totalt fick 61 franchisesystem inom olika verksamhetsområden ta del av Ds. 2004:55:s enkätundersökning. Totalt 550 stycken enkäter sändes ut och 56 % av de tillfrågade valde att svara på frågorna. Här ska inte i detalj redogöras för varje fråga i enkäten.¹⁶⁶ Den första delen av frågorna syftade på att få en närmare uppfattning om franchisetagarna och franchisegivarna gällande deras erfarenhet, vilken utbildning de har, tidigare sysselsättning. Sedan följer frågor om vilken information man fått och givit parterna emellan. Av svaren på sistnämnda fråga ser man att en hög andel anser att de lämnat och fått del av de flesta uppgifter som efterfrågades. Man ser även att både franchisetagare och franchisegivare är ganska överens om vilken information som utbyts.

Efterföljande fråga är riktad till franchisetagaren och behandlar om franchisetagaren anser sig fått tillräckligt mycket information av franchisegivaren om vad det innebär att arbeta som franchisetagare. Resultatet av denna fråga blev att en ganska stor andel av de tillfrågade ansåg att de fått tillräcklig information. 57 % svarade ”Ja” och 32 % svarade ”I stort sätt”. Endast 10% ansåg att de inte fått tillräcklig information.¹⁶⁷

Enkäten har också ställt frågan om skiljeklausuler är en del av avtalet och där har 71 % av franchisetagarna svarat ”Ja”. På anknytningsfrågan om franchisetagaren har avstått begära prövning i skiljenämnd på grund av för höga kostnader har de flesta svarat att de aldrig har haft en tvist och därför aldrig behövt tänka på saken.¹⁶⁸

En viktig fråga var om de tillfrågade anser att franchisegivaren skall vara skyldig att lämna viss viktig information innan avtalet undertecknas. Av de svarande har en majoritet svarat att de tycker att det är motiverat med en lagstiftning om franchisegivarens informationsplikt. Hela 78 % av franchisetagarna ansåg detta och motsvarande siffra för franchisegivarna var 51 %.¹⁶⁹ Kritik som kan riktas mot enkätundersökningens tillförlitlighet är att enbart 61 av 300 dåvarande franchisesystem tillfrågades och 310 av 550 personer valde att svara.

---

¹⁶⁵ Ds 2004:55 Upplyst franchising sid. 117.

¹⁶⁶ Ds 2004:55 Upplyst franchising sid. 118.

¹⁶⁷ Ds 2004:55 Upplyst franchising sid. 129.

¹⁶⁸ Ds 2004:55 Upplyst franchising sid.132.

¹⁶⁹ Ds 2004:55 Upplyst franchising sid. 136.

När undersökningen gjordes fanns heller inte någon juridisk definition av franchising vilket gjorde det svårt att välja ut vilka som ansågs vara franchisingssystem och skulle tillfrågas. Sedan kan man förmoda att de som valt att delta är främst sådana franchisetagare och franchisegivare som bedriver en seriös verksamhet och är intresserade av att följa spelreglerna på marknaden. Med anledning av detta ska man nog inte fästa alltför långtgående slutsatser av resultatet, samtidigt kan enkätundersökningen vara ett underlag i vissa aspekter, som exempelvis hur många som var intresserade av en lagstiftning.

Slutsatserna av enkätundersökningen var att en stor andel av de tillfrågade franchisetagarna, närmare 89 %, var nöjda med den information som franchisegivaren försett dem med innan avtalets undertecknande. De flesta har heller aldrig behövt tänka på att begära prövning i skiljedomstol eller domstol då det aldrig uppkommit något tvist. Trots dessa konstateranden så vill ändå 78 % av franchisetagarna och 51 % av franchisegivarna ha en lagstadgad informationsplikt för franchisegivaren.

5.2 Sammanfattning

För att undersöka om det har varit lämpligt med en lagstiftning om informationsskyldighet för franchisegivare har jag tagit del av vad de tillfrågade aktörerna ansett om saken i utredningen Ds. 2004:55, motioner med krav på ytterligare lagstiftning innan lagen infördes och en enkätundersökning riktad till franchisetagare och franchisegivare som var en del av Ds. 2004:55 underlag. Det rädde delade meningar när man i utredningen frågade olika aktörer vad de ansåg om en lagstiftning om franchising. Vissa var positiva och ansåg att en lagstiftning är viktigt för att skydda franchisetagaren medan andra ansåg att en lagstiftning var omotiverad och i det närmaste skulle ha negativa effekter på franchisingverksamheten. Till dem som var negativa hörde bland andra Svenska Franchiseföreningen, som ansåg att deras checklista med punkter om information och det etiska rådet som drivs på deras initiativ var tillräckliga åtgärder. Föreningen Svenskt näringsliv ansåg att en lagstiftning skulle få negativa effekter genom högre kostnader och osäkerhet för franchisetagare. Till de positiva var bland andra organisationen Företagarna och Säljarnas riksförbund som båda ansåg att en lagstiftning borde införas då det är konstaterat att franchisetagaren är i en underlägsen ställning och att missförhållanden förekommer. En sådan lagstiftning skulle skapa eftertanke och ge tillgång till nödvändig information innan parterna ingår avtal. Riskerna att det skulle bli dyrt eller krångligt anser man som små. Motionerna under åren har varit många och dessa har i stort sätt rört samma behov, att en utredning bör inledas som har till uppgift att undersöka vilket lagstiftningsbehov det nu finns rörande franchising. I betänkandet 2001/02:LU12 togs fyra motioner upp som blev utsatta för en omfattande remissbehandling. Motionärerna framförde hur de ansåg franchisetagare vara en utsatt grupp, ofta i en beroendeställning som därför behöver ett förstärkt skydd. Man är överrens om att de självsanerande reglerna och existerande lagstiftning inte räcker till för att skapa balans mellan parterna. Av denna anledning vill man bland annat se minimiregler där franchisegivaren är skyldig att ge viss information innan avtalets ingående, regler om skiljeklausuler i franchiseavtal, vad som händer vid en uppsägning av samarbetet och vilka möjligheter franchisetagaren har att förhandla via arbetstagarorganisation mot franchisegivaren. De svarande blev uppdelade i dem som ansåg att det fanns tillräckliga regler och att en lagstiftning enbart skulle få negativa påföljder och en andra del som ansåg att en lagstiftning var motiverad på grunden att det föreligger en obalans där franchisetagare är extra utsatta. Utskotten och riksdagens beslut blev dock att den självreglerande situationen som rädde var tillräcklig men att man till trots följer utvecklingen inom Unidroit och deras arbete med en modellag. Efterföljande motioner fortsatte att försöka få till stånd en lagstiftning medan svaren i ut-

skottet förblev de samma, ofta med hänvisning till föregående betänkande. I enkätundersökningen som gjordes i Ds. 2004:55 var 89 % av de tillfrågade nöjda med den information de fått från franchisegivaren innan avtalets undertecknande och de flesta hade aldrig behövt begära prövning i domstol på grund av tvist. Viss kritik kan riktas mot undersökningen då enbart 61 av 300 franchisesystem valde att svara på frågorna och man kan misstänka att de var mestadels ärliga, medvetna franchiseaktiva som valde att svara på undersökningen. Intressant dock var att så många som 78 % av franchisetagarna och 51 % av franchisegivarna ville se en lagstadgad informationsplikt för franchisegivare.

6 Behovet av framtida lagreglering om franchising

6.1 Gällande rätt

Idag finns det endast en författning i Sverige som direkt tar sikte på franchising och det är den nyligen införda lag (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet. Utöver denna lag finns andra lagar som är tillämpliga och berör olika delar i franchiseverksamheten utan att vara direkt inriktad mot just franchising. Dessa är bland annat avtalslagen (1915:218), Lag (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare, konkurrenslagen (1993:20), Artikel 81 i EG-fördraget, marknadsföringslagen (1995:450), lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet, firmalagen (1974:156), varumärkeslagen (1960:644), lag (1990:409) om skydd för företagshemligheter och lag om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (1960:729). Enligt första paragrafen Lag (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet, skall lagen vara tillämplig om det rör sig om ett franchiseavtal. Första paragrafen definierar ett sådant som ett avtal varigenom en näringsidkare (franchisegivaren) kommer överens med någon annan (franchisetagaren) om att denne mot ersättning till franchisegivaren skall använda franchisegivarens särskilda affärsidé om marknadsföring och försäljning av varor eller tjänster. Franchisetagaren ska även enligt avtalet använda franchisegivarens näringskännetecken eller andra immateriella rättigheter samt medverka vid återkommande kontroller av att avtalet följs. Som framgått tidigare är franchisegivaren skyldig att lämna viss information innan avtalets ingående. Syftet är att franchisetagaren skall vara väl medveten om dennes rättigheter och skyldigheter som följer av kontraktet samt vilka möjligheter affärskonceptet har.¹⁷⁰

Den minsta informationen som skall lämnas framgår av 3:e paragrafen. Informationen skall lämnas i god tid enligt 2:a paragrafen vilket i regel innebär 14 dagar innan avtalet ingås. Informationen skall vara klar, begriplig och lättöverskådlig och bör ges vid ett och samma tillfälle. Om inte franchisegivaren ser till att lämna information om avtalets innebörd och övriga förhållanden som behövs med hänsyn till omständigheterna kan talan om åläggande väckas vid marknadsdomstolen enligt 5:e paragrafen med stöd av 4:e paragrafen. Enligt 5:e paragrafen blir alltså franchisegivaren skyldig att utge tillräcklig information och enligt 6:e paragrafen skall åläggandet dessutom förenas med vite för att se till så att detta verkligen sker. För en närmare detaljerad redogörelse av lag (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet hänvisas till kapitel fyra.

Mycket kring franchisingförhållandet kretsar kring det upprättade franchiseavtalet parterna emellan. Precis som i andra kontraktsförhållanden kan parterna använda sig av bestämmelserna i avtalslagen (1915:218) eller lag (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare.¹⁷¹ Exempelvis om ett villkor i franchiseavtalet är oskäligt kan detta med stöd av 36:e § avtalslagen jämkas eller lämnas utan avseende. Om ett avtals tillkomst har påverkats av tvång svek eller ocker kan även detta angripas genom avtalslagen med 28-31:e §§. Följden blir att avtalet blir ogiltighetsförklarad om sådana omständigheter kan påvisas.

Avtalslagens 38:e § kan användas i situationer där en avtalsparts möjlighet att konkurrera begränsas genom avtalet med följd att detta blir jämkat eller åsidosatt.¹⁷²

---

¹⁷⁰ Se 4.2.3

¹⁷¹ Engström, Anders, Franchising i praktiken, sid. 169.

¹⁷² Proposition 2005/06:98 sid. 9.

Lag (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare ger enligt 1 § Marknadsdomstolen rätt att förbjuda en näringsidkare från att i fortsättningen ställa upp samma eller väsentligen samma oskäliga villkor i liknande fall i framtiden. Enligt 2 § samma lag framgår att särskild hänsyn skall tas till behovet av skydd för den som intar en underlägsen ställning i avtalsförhållandet när man tar ställning till om ett avtalsvillkor anses vara oskäligt.

Marknadsföringslagen (1995:450) innehåller regler och sanktioner gällande reklam riktad till konsumenterna. Enligt 5:e § nämnda lag om reklamidentifiering ska det tydligt framgå vem som svarar för marknadsföringen. Om näringsidkaren eller någon som handlar på dennes vägnar uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot 5:e § kan han åläggas med en särskild marknadsstörningsavgift som påföljd, detta enligt 22 §. Det finns inga arbetsrättsliga regler som ger franchisetagaren eller dennes anställda förhandlingsrätt i förhållande till franchisegivaren. Dock finns det enligt lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet en primär förhandlingsskyldighet enligt 11 § som även kan tillämpas på franchisetagare vad gäller deras anställda.¹⁷³ Detta innebär att franchisetagaren skall innan han fattar några viktigare beslut rörande en förändring i sin verksamhet eller arbets-/anställningsförhållandena för arbetstagare förhandla med arbetstagarorganisationen till vilken han är bunden av kollektivavtal (11 §).

Vad gäller konkurrensrätt finns konkurrenslagen (1993:20) att tillgå. I Sverige griper konkurrenslagen in när avtalet enligt 6:e § begränsar eller snedvrider konkurrensen på marknaden på ett märkbart sätt eller leder till ett sådant resultat. Avtal eller avtalsvillkor som är förbjudna enligt 6:e § är ogiltiga, detta följer av 7:e §. När handel sker mellan två eller flera medlemsländer inom EU och denna handel hindras eller begränsas kan denna bli undantagen från förbudet i 6:e §, då franchiseavtal omfattas av gruppundantaget enligt förordningen (2000:1193) ”om gruppundantag enligt 8 a paragrafen konkurrenslagen för vertikala avtal”. Förordningen 2000:1193 gällde ursprungligen till och med utgången av 2006 men skall fortsätta gälla till utgången av maj 2010.¹⁷⁴ Enligt 8 a § gäller undantaget för de grupper av avtal som uppfyller förutsättningarna i 8:e § konkurrenslagen. 8:e § undantar de avtal, som bidrar till att förbättra produktionen eller distributionen eller som främjar tekniskt eller ekonomiskt framåtskridande, de som tillförsäkrar konsumenterna en skälig andel av den vinst som därigenom uppnås, eller de som bara ålägger de berörda företagen begränsningar som är nödvändiga för att uppnå målet enligt första punkten 8:e § och till sist de som inte ger berörda företag möjlighet att sätta konkurrensen ur spel, för en väsentlig del av nyttigheterna i fråga.

Franchisegivarens immateriella tillgångar som franchisetagarna får ta del av skyddas av lagar som firmalagen (1974:156) och varumärkeslagen (1960:644). Franchisegivaren och franchisetagarna har en gemensam identitet utåt men har fortfarande enskilda firmor med egna namn som ska skyddas och detta sker genom firmalagen.¹⁷⁵ varumärkeslicenser som ingår i franchiseavtalet är registrerade i varumärkesregistret enligt varumärkeslagen. Franchisegivaren bidrar även med know-how som franchisetagaren tar del av. Denna kunskap kan i vissa fall skyddas av lag om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (1960:729). Vid tvister i domstol kan uppgifter som där kommer fram skyddas av sekretesslagen (1980:100) med tillämpning av 8 kap. 17 §§ som föreskriver en sekretess för uppgifter i mål eller ärende i

---

¹⁷³ Proposition 2005/06:98 sid. 9.

¹⁷⁴ SFS 2006:1187.

¹⁷⁵ Ds. 2004:55 Upplöst franchising, sid. 59.

domstolens rättsskipande eller rättsvårdande verksamhet om det kan antas att den som uppgiften rör lider avsevärd skada om uppgiften röjs.¹⁷⁶

Dock löses de flesta tvister i skiljedomstol som tidigare nämnts. I franchiseavtalet tas oftast in sekretess- och lojalitetsförbindelser som parterna förbinder sig att följa. Dessa omfattar känslig information rörande företagskonceptet, samarbetet, detaljer i avtalet och handboken. Sådan information omfattas av lagen (1990:409) om skydd för företagshemligheter och syftar till att känslig information inte skall missbrukas eller utelämnas till tredje man.¹⁷⁷

6.2 Motioner som yrkar på mer lagstiftning

Nedan kommer jag att redogöra för de tre betänkandena 2005/06:LU26, 2006/07:CU11 och 2007/08:CU7. De behandlar sex motioner om utökad lagstiftning om franchising. Samtliga motioner som här kommer behandlas är i samband med, eller efter att proposition 2005/06:98 som föranledde lag 2006:484 rekommenderades godtas av riksdagen.

6.2.1.1 Betänkande 2005/06:LU26

Betänkandet 2005/06:LU26 har behandlats tidigare i 3.3.3.4 med då enbart Motion 2005/06:L6, yrkande 1-2. Här nedan skall redogöras för resterande motioner i betänkandet samt motion 2005/06:L6, yrkande 3. Totalt behandlade betänkandet fyra motioner, 2005/06:L5, 2005/06:L6, 2005/06:L303 och 2005/06:L314 där samtliga krävde en utökad lagstiftning.

Motion 2005/06:L5 av Tasso Stafilidis m.fl. (v)

I motionen begär man att riksdagen skall återkomma med lagförslag som särskilt uppmärksammar frågor om uppsägning av franchiseavtal, skiljeklausuler och franchisetagares förhandlingsrätt. Som skäl för detta anser man att det ofta förekommer komplexa och omfattande standardavtal som gynnar franchisegivaren. I många fall förekommer oskäliga villkor i samband med uppsägning av avtalet och ekonomisk kompensation i samband med uppsägning. Franchisetagaren har dessutom ingen eller väldigt liten möjlighet att förhandla om dessa villkor. Motionärerna är även kritiska till skiljeklausuler i franchiseavtal då dessa ofta är förenade med stora kostnader och därför ger en svår sits för franchisetagare som vill få en tvist prövad.

Motion 2005/06:L303 Anita Jönsson och Bo Bernhardsson (båda s)

Motionären framför samma begäran som i Motion L5 där man vill se regler för uppsägning av franchiseavtal, skiljeklausuler och franchisetagares förhandlingsrätt. Detta baserat på att franchisetagaren ofta är utsatt för en hård kontroll av franchisegivaren och är i en stark beroendeställning. Man uppmärksammar en då nyligen gjord undersökning innehållande 76 franchisetagares bolag där 45% av de granskade bolagen uppvisade rörelseförluster och 60% hade någon anmärkning i revisionsberättelsen. Var 5:e bolag i undersökningen var nära en konkurs. Skiljeklausuler i franchiseavtal är ofta förenade med stora kostnader uppgående till vanligtvis 1-2 miljoner kr och därför anser man att dessa är oskäliga.

Motion 2005/06:L314 av Yvonne Andersson m.fl. (kd)

---

¹⁷⁶ Proposition 2005/06:98 sid. 31.

¹⁷⁷ Sagell, dan-michael och Carlsson Pål, Franchise Praktiskt handbok för franchisegivare och tagare, sid. 41.

Att det inte finns några förslag till regler gällande bruket av skiljeklausuler vid franchising och behovet av särskilda regler för uppsägning av franchiseavtal och en förhandlingsrätt för franchisetagare i promemorian anser motionären vara en stor brist. Särskilt vill man få till stånd regler för det sistnämnda då Franchisetagarnas Riksorganisation som företräder franchisetagare alltid haft svårigheter att få förhandlingar till stånd med enskilda franchisegivare eller med Svenska franchiseföreningen som vägrat ingå förhandlingar.

Regeringen svarade på de tre motionerna L314, L303 och L5 i betänkandet 2005/06 LU26 att när det gäller lagbestämmelser som närmare reglerar frågor om uppsägning av franchiseavtal tyder inget på att det föreligger ett reellt behov av sådana regler.

De frågor som är mest aktuella i samband med uppsägning är grund för uppsägning och skälighet avtalstid. Dessa frågor bör kunna lösas med tillämpning av avtalsrättsliga regler, anser regeringen. Vad gäller frågorna om skiljeklausuler och franchisetagares förhandlingsrätt att det är av största vikt att man uppmärksammar vad som gäller redan innan avtalet ingås. Något ordentligt svar på frågan ges dock inte enligt min mening.

Motion 2005/06:L6 av Inger René m.fl. (m, fp, kd, c), yrkande 3

Riksdagen gav regeringen till känna att regeringen borde tillsätta en utredning med uppgift att lägga fram förslag till åtgärder för att öka möjligheterna att jämka oskäligen avtal mellan näringsidkare i mars 2005 och någon sådan utredning har inte gjorts. Därför begär man i korthet i 3:e yrkandet att regeringen skyndsamt tillsätter en utredning med uppgift att lägga fram förslag till åtgärder för att öka möjligheterna att jämka oskäligen avtal (yrkande 1 och 2) avsåg att avslå den föreslagna lagstiftningen.

Regeringen svarade att man har för avsikt att vid ett senare tillfälle ta ställning till om det bör vidtas åtgärder för att generellt öka möjligheterna att jämka eller ogiltigförklara skiljeklausuler i sådana avtal. I det sammanhanget kommer också skiljeklausuler i franchiseavtal att uppmärksammas. Med den motiveringen föreslog man avslå motionen vilket riksdagen gjorde.

6.2.1.2 Betänkande 2007/08:CU7

Motion 2007/08:C308 av Sylvia Lindgren och Börje Vestlund (s)

Så sent som den 1:a oktober 2007 ingav Sylvia Lindgren och Börje Vestlund (s) ovanstående motion. Motionärerna framför att det i många fall bedrivs franchising seriöst men att det finns alltför många problem i branschen. Det centrala kravet är en förhandlingsrätt för franchisetagare. Man anser att skiljeavtal är oskäligen på grund av de stora kostnaderna som franchisetagaren får bära. Därför lägger Motionärerna fram ett förslag på ett minimikrav där franchisegivaren ska betala större delen av skiljedomskostnaderna. Ett annat problemområde är uppsägning av avtalet då en uppsägning kan få betydande ekonomiska konsekvenser för franchisetagaren. Motionärerna framför krav om att en uppsägning bara är giltig om skälet till uppsägningen anses vara sakligt grundad. Franchisegivare kan ändra och/eller lägga till moment i avtalet utan att tillfråga franchisetagaren här om. Sådana villkor är oskäligen och måste förbjudas anser motionären.

Regeringen svarade i betänkandet 2007/08:CU7 den 6 december 2007 att man inte ansåg det finnas skäl att frångå sitt tidigare ställningstagande man gjorde i betänkandet 2006/07:CU11 där motion 2006/07:C349 behandlades. Motiveringen då var kort att sådan lagstiftning skulle motverka regeringens och riksdagens ambition att minska regelbördan i

näringslivet. Man föreslår därför att riksdagen skall avslå motionen. Behandling av ärendet i riksdagsutskottet är förlagt till 2008-01-23.

6.3 Vilka lagar kan komma i framtiden?

Källorna för nedan uppräknade tänkbara lagar kommer från motioner och utskottets uttalande, aktörers åsikter i förarbetet till lagen¹⁷⁸. Totalt 13 stycken motioner från åren 2001-2007 har granskats. Samtliga motioner har tagits upp och redogjorts för i viss omfattning tidigare i uppsatsen. Dessa motioner finns under 5.1.3 och under 6.2 och räknas även upp i referenslistan. Då dessa motioner och utskottens ställningstaganden liknar varandra kommer endast en kortare sammanfattning under varje del att framföras. Vad som kan sägas är att nästan samtliga motionärer vill se lagstiftning på de områden som kommer att beröras. Aktörers uttalande i Ds. 2004:55 har jag valt som grund. Det handlar främst om fyra möjliga områden som kan tänkas komma i framtiden.

Dessa är:

- Uppsägning av franchiseavtal
- Bruket av skiljeklausuler i franchiseavtal
- Förhandlingsrätt för franchisetagare
- Möjligheterna att jämka oskäligen avtalsvillkor mellan näringsidkare

6.3.1 Uppsägning av franchiseavtal

Uppmärksammas ska att franchisegivaren är skyldig att upplysa franchisetagaren om avtals-tiden, villkoren för förändring, förlängning och uppsägning av franchiseavtalet samt de ekonomiska konsekvenserna av en uppsägning¹⁷⁹

Negativ till förslaget

Svenska Franchiseföreningen konstaterar att det ofta i franchiseavtal tas med villkor för uppsägning av franchiseavtal och räknar upp de sätt man vanligen har rätt till att säga upp avtalet, alternativen är de samma som tidigare nämnts under Avtalet i 2.4. SFF menar kort att dessa villkor alltid har fungerat bra i realiteten och inte vållat några problem varför man inte anser att en lagreglering är nödvändig.¹⁸⁰

Positiva till förslaget

Franchisetagarnas Riksorganisation anser att franchisetagare ibland påtvingas tvivelaktiga och oskäligen avtalsvillkor när de skriver under franchiseavtalet. Anledningen till att det blir så är att franchisegivaren har ensidigt utformat avtalet och franchisetagaren förväntas följa allt som utformats när han undertecknar det. Någon möjlighet att förhandla om avtalsvillkoren förekommer i regel inte. När det gäller för vilka omständigheter uppsägning av avtalet är befogat och vilken ekonomisk kompensation som då ska gälla har FRO synpunkter om. FRO anser att en del avtal ibland sägs upp av ganska obetydliga skäl och därför skulle

---

¹⁷⁸ SFS 2006:484 - om franchisegivarens informationsplikt.

¹⁷⁹ SFS 2006:484, 3 § 7 p.

¹⁸⁰ Ds. 2004:55 upplyst franchising, sid. 103.

en lagstiftning som ger franchisegivaren rätt att säga upp avtalet i förtid, endast om det föreligger sakliga skäl därtill vara välkommen. Intressant vore även att fastställa en rimlig uppsägningstid. Franchisetagaren har som nämnts tidigare ofta investerat mycket kapital i verksamheten och det är därför viktigt med regler som säkerställer att franchisegivaren åläggs lösa in sådan egendom som franchisetagaren investerat i och att dessa genomgår en objektiv värdering.¹⁸¹

Säljarnas Riksförbund är positiva till lagstiftning som reglerar uppsägning av franchiseavtalet och inlösenskyldighet. Som förslag på hur denna kunde se ut hänvisar man lag 1991:351 om handelsagentur, 24:e och 25:e §§ samt lag 1914:45 om kommission där 52:a § är av intresse.¹⁸² 24:e och 25:e §§, lag 1991:351 om handelsagentur handlar om uppsägningstider för agenturavtal. De säger bland annat att uppsägningstiden skall vara minst en månad och att denna tid förlängs med en månad för varje nytt påbörjat år till dess att uppsägningstiden uppgår till sex månader. 52:a §, lag 1914:45 om kommission behandlar den ersättning som en kommissionär har rätt till vid uppdragets upphörande. Där stadgas att han har rätt att i skäligen omfattning erhålla täckning för investeringar i byggnader, lager, maskiner, transportmedel eller liknande som han gjorts för uppdraget. Andra stycket säger att om kommissionären i väsentlig mån har åsidosatt sina skyldigheter mot kommittenten har han inte rätt till ersättning enligt ovan.¹⁸³

Motionerna jag har granskat tar nästan alla upp uppsägning av franchiseavtalet. Motiveringen är att franchisetagare inte kan påverka förekomsten av dessa villkor, att franchisetagaren är en svagare part i förhållande till franchisegivaren, att det inte finns några regler om vad som krävs för att säga upp avtalet och till sist är det många som vill se regler för ekonomisk kompensation vid uppsägning av avtalet. Då franchisetagaren ofta investerat mycket i verksamheten vill man se regler som ser till att franchisetagaren inte lider en allt för stor ekonomisk skada vid uppsägning. Samtliga motioner har rekommenderats få avslag av utskottet med en sammanfattad motivering att man inte kan se tillräckliga skäl för en lagstiftning i dagens läge. Riksdagen har följt dessa rekommendationer i samtliga fall.

6.3.2 Bruket av skiljeklausuler i franchiseavtal

Negativa till förslaget

Franchisegivaren är även här skyldig att upplysa franchisetagaren om hur en tvist med anledning av avtalet skall prövas och vad som skall gälla i fråga om kostnadsansvar för en sådan tvist.¹⁸⁴ Svenska Franchiseföreningen konstaterar att det vid tidpunkten för deras uttalande förekom skiljeklausuler i 90 % av samtliga franchiseavtal. Man anser att dessa inte vållar några problem på marknaden och därför rekommenderar man även sina medlemmar att välja tvistelösning genom skiljedom. De vanliga argumenten för skiljedom är snabbhet, sekretess och särskild sakkunskap som SFF också tar upp. De pekar också på att uttalande från dess etiska nämnd som har till uppgift att besvara frågor med etisk inriktning vid tvis-

---

¹⁸¹ Ds. 2004:55 upplyst franchising, sid. 107.

¹⁸² Ds. 2004:55 upplyst franchising, sid. 116.

¹⁸³ Ds. 2004:55 upplyst franchising, sid. 116.

¹⁸⁴ SFS 2006:484, 3 § 8 p.

tefrågor kan vara till hjälp. Dock finns inga sanktioner som följd om den ena parten väljer att inte följa nämndens rekommendation.¹⁸⁵

Föreningen Svenskt Näringsliv anser att den nuvarande lösningen med skiljeklausuler fungerar bra och bör inte vidare lagregleras. Vad gäller skiljeklausuler anser man att dessa inte behöver bli kostsammare jämfört med allmän domstol. Detta på grund att allmänna domstolar ofta har längre handläggningstider vilket drar ut på kostnaderna. Säljarnas Riksförbund delar åsikten om att ett minimikrav bör införas vad gäller skiljedomsklausuler som säger att franchisegivare ska stå för en större del av skiljedomskostnaderna under förutsättning att det föreligger en saklig grund för det tvisten gäller. Som det är nu anser man att den ekonomiskt svagare parten, franchisetagaren, inte har möjlighet att få sin sak rättsligt prövad på grund av allt för stora kostnader. Svenska handelskammarförbundet konstaterar att det typiskt sett är franchisetagaren som intar en underlägsen ställning i franchiseförhållandet och att avtalen ofta är ensidigt utformade med begränsade möjligheter för franchisetagaren att påverka innehållet. Man ser inga indikationer på att franchisetagare skulle vara en extra utsatt grupp företagare. Under åren 2000 till 2004 avgjorde Stockholms Handelskammars Skiljedomsinstitut bara tre mål där parterna var franchisegivare och -tagare. Målen gällde heller inte specifika franchisefrågor utan allmänna avtalsrättsliga spørsmål. Man tror inte heller på att parter som omfattas av skiljedomsklausuler avstår från att pröva sina tvistefrågor på grund av de kostnader som är förenade härmed. I de flesta franchiseavtal hänvisas till ett förenklat förfarande, vid mindre tvister, som innebär att ett avgörande skall meddelas inom 3 månader genom enbart en skiljeman som får en förutsägbar ersättning enligt en särskild tabell. Man anser inte att någon lagstiftning krävs på området.¹⁸⁶

Positiva till förslaget

Franchisetagarnas Riksorganisation (FRO) är inte lika positiv till tvistelösning genom skiljeförfarande. Det påpekas att det finns flera fall där franchisetagare har avstått att pröva sin sak då dessa varit rädda för de betydande ekonomiska åtagande som följer av ett skiljeförfarande. Då tycker FRO det är bättre om tvister avgörs i allmän domstol. För att skiljeklausuler ska förekomma anser man att en lagstiftning vore lämplig som innehåller ett minimikrav där franchisegivaren ska betala hela eller delar av kostnaderna för skiljemännen. Man tar som exempel att inom petroleumindustrin som liknar ett franchiseförhållande står oftast uppdragsgivaren för hälften av kostnaderna som uppdragstagaren skulle stå för.¹⁸⁷

I motionerna verkar de flesta trycka på att skiljeförfaranden ofta är förenade med betydande kostnader som franchisetagare ofta har svårt eller ingen möjlighet alls att stå för. Beloppen som man anger som exempel uppgår från 500 000 kr till 2000 000 kr. Då franchisetagaren ofta är mycket mindre än franchisegivaren och heller inte har någon möjlighet att förhandla om skiljeklausulerna i regel så framstår dessa som orimliga för motionärerna. Det går heller inte att försäkra sig för skiljeförfarande. Flertalet vill se minimikrav om skiljeklausuler ska finnas med i avtalet där franchisegivaren ska stå för hela eller delar av kostnaderna, något som man påpekar, förekommer i andra branscher.

---

¹⁸⁵ Ds. 2004:555 Upplyst franchising, sid. 103.

¹⁸⁶ Ds. 2004:55 upplyst franchising, sid. 110.

¹⁸⁷ Ds. 2004:55 upplyst franchising, sid. 107.

Samtliga motioner har rekommenderats få avslag av utskottet med en sammanfattad motivering att man inte kan se tillräckliga skäl för en lagstiftning i dagens läge. Riksdagen har följt dessa rekommendationer i samtliga fall.

6.3.3 Förhandlingsrätt för franchisetagare

Som tagits upp tidigare finns det arbetsrättsliga regler som ger franchisetagarens anställda förhandlingsrätt mot den samma, men inga regler som ger franchisetagaren förhandlingsrätt mot franchisegivaren.¹⁸⁸

I lagrådsremissen som ledde fram till lag (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet framgår att vissa remissinstanser har kommenterat frågan om förhandlingsrätt för franchisetagare särskilt, däribland LO, Handelsanställdas förbund, TCO, Franchisetagarnas Riksorganisation och Svensk Bensinhandel. De anser det vara en brist att utredaren i Ds. 2004:55 - Upplöst franchising, inte har vidare utrett denna fråga och flera av de ovan nämnda aktörerna anser att franchising bör omfatta arbetsrättsliga frågor med huvudsak förhandlingskyldighet gentemot franchisetagarens arbetstagarorganisation. Lagrådet ansåg att detta är en viktig fråga och anser att affärsparterna och berörda organisationer bör ta sitt ansvar för att inte frångå det arbetsrättsliga. Dock vill man samtidigt understryka att dessa problem inte är unika för franchiseförhållanden utan problemen finns på andra områden också. Där besluten fattas inom ett företag men som också påverkar ett annat företag i rättsliga eller ekonomiska hänseenden. Exempel är kedjor med underleverantörer eller återförsäljare. Med detta sagt anses det vara lämpligt att vid ett senare tillfälle ta ställning till sådana frågor i en ny samlad utredning.¹⁸⁹

Många motionärer anser att förhandlingsrätt för franchisetagare och deras organisation borde lagstadgas. Skälen härför är en allmän beskrivning som omfattar att franchisetagaren är i en underlägsen ställning, är bunden av ensidiga avtal och att franchisetagare i princip inte har någon real möjlighet att påverka sin avtalsituation eller de beslut som fattas av franchisegivaren. Samtliga motioner har fått avslag i riksdagen.

6.3.4 Möjligheterna att jämka oskäliga avtalsvillkor mellan näringsidkare

Detta område utreddes inte heller i Ds. 2004:55 då det inte ingick i utredarens uppdrag och har heller inte tagits upp i lagrådsremissen som ledde fram till lag (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet. De flesta motionärer har dock med denna punkt under krav som ställs i motionerna. Många motiverar kravet genom att franchiseavtal i många fall handlar om standardavtal som ger franchisegivaren ensidig rätt att ändra eller lägga till villkor, detta utan att rådgöra med franchisetagarna. Dessutom anser man att många villkor som förekommer kan anses som oskäliga. Som tidigare har framgått finns 36:e § avtalslagen att tillgå för de fall där villkor i avtal mellan näringsidkare anses vara oskäliga och som följd kan dessa jämkas eller lämnas utan avseende. Frågan om jämkning av avtal mellan näringsidkare har varit föremål för avgörande i Högsta domstolen bland annat genom Nja 1992 s. 290. Där gällde frågan om tillämpning av 36:e § avtalslagen på skiljeklausul i franchiseavtal. Högsta domstolens resonerade kortfattat att det generellt inte föreligger skäl att lämna en

---

¹⁸⁸ De arbetsrättsliga reglerna beskrivs närmare under ”4.1 Gällande rätt” i uppsatsen.

¹⁸⁹ Lagrådsremiss 26 januari 2006 - Förstärkt skydd för franchisetagare.

skiljeklausul utan hänseende när båda parterna är jämnstarka. Högsta domstolen fortsätter att konstatera att i ett franchiseförhållande är ofta parterna inte jämnstarka utan franchise-tagaren intar en viss underlägsen ställning med ofta begränsade ekonomiska resurser. Dock anför man att det handlar om ett kommersiellt avtal där båda parten skriver under ett avtal frivilligt och franchisetagaren ofta medveten om riskerna med att driva företag. Högsta domstolens slutsats blir trots att parterna inte är jämnstarka så föreligger det generellt inte skäl att lämna en skiljeklausul i franchiseavtal utan avseende. Annat är det, tillägger Högsta domstolen, om avtalet har likheter med ett anställningsförhållande eller då franchisetagaren är så resurssvag i jämförelse så att denne behöver samma skydd som en konsument mot kostnadsriskerna förenade med ett skiljeavtal.

I realiteten så har alltså franchisetagaren ganska små möjligheter att jämka oskäligen avtalsvillkor, i alla fall skiljeklausuler med hjälp av 36:e § avtalslagen.

Genom riksdagsskrivelse: 2004/05:179 tillkännagav riksdagen att regeringen bör tillsätta en utredning med uppgifter att lägga fram förslag till åtgärder för att öka möjligheterna att jämka oskäligen avtal mellan näringsidkare. En sådan utredning har ännu inte tillsatts.

6.4 Sammanfattning

I Sverige finns endast en lagstiftning som tar sikte på franchising i Sverige och det är den nyligen införda lag (2006:484) om franchisegivarens upplysningsplikt. Dock rör denna lagen endast en liten del av franchiseverksamheten och många av de lagar som gäller för alla företag, gäller även för företag i franchisesystem. Exempelvis marknadsföring riktad mot konsumenter där det tydligt skall framgå att det är franchisetagaren som står för reklamen enligt marknadsföringslagen (1995:450). I vissa fall kan oskäligen villkor jämkas eller lämnas utan avseende (avtalslagen 1915:218). För franchisegivaren och franchisetagaren ska få skydd av sitt varumärke finns varumärkeslagen (1960:644) och om franchisetagarens anställda finns förhandlingsrätt i lag (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet för att nämna några. För att förstå vilka lagar som behövs i framtiden har jag valt att ta del av motioner om ökad lagstiftning rörande franchising och även vad som framgått av svaren från olika aktörer i betänkningarna. Samtliga motionärer önskar se en utökning av lagstiftningen men är samtidigt nöjda med den nyttillkomna lagen 2006:484 om franchisegivarens upplysningsplikt. I uppsatsen behandlas tre betänkingarna som kom i samband med, eller efter det att den föregående nämnda lagen stiftades. Dessa behandlar totalt sex motioner. Motionärerna anser att franchisetagaren är i en sådan utsatt situation att detta föranleder en utökad lagstiftning. Avtalen som förekommer är i många fall standardavtal som kännetecknas av en stark ensidighet. Det är främst fyra krav som motionärerna ställer, villkor vid uppsägning av franchiseavtal, bruket av skiljeklausuler, förhandlingsrätt för franchisetagare gällande avtalsvillkor och möjligheterna att jämka oskäligen avtalsvillkor mellan näringsidkare. När det gäller uppsägning av avtalsvillkoren menar vissa aktörer att avtalen ibland kan sägas upp även av obetydliga skäl och att franchisetagaren borde få en viss ekonomisk kompensation vid uppsägningen. Bruket av skiljeklausuler avser främst att franchisetagaren blir avskrämd från att ta en tvist då ett franchiseavtal nästan alltid är förenat med en skiljeklausul som kan vara omöjlig för franchisetagaren att betala om denne skulle förlora målet, anser motionärer och vissa aktörer. Därför borde det införas regler där franchisegivaren står för hela eller en del av kostnaderna förenade med tvisten. Förhandlingsrätt för franchisetagare avser förhållandet franchisetagare mot franchisegivare, någon sådan förhandlingsrätt finns inte idag. Till sist möjligheter att jämka villkor i avtal mellan näringsidkare. Samtliga motioner om krav på ovanstående rättsreglering har fått avslag i riksdagen genom en samlad bedömning

(i de olika betänkandena) att det inte är motiverat att införa lagstiftning av sådant slag just nu. Riksdagen har dock genom riksdagskrivelse 2004/05:179 tillkännagett att en utredning bör tillsättas med uppgift att utreda möjligheterna att jämka oskäligen avtal mellan näringsidkare. Dessutom har man uttalat att den nuvarande lagen 2006:484 om franchisegivarens upplysningsplikt kommer genomgå en utvärdering efter att denna har varit i bruk en tid, då kommer förmodligen områdena ovan att ytterligare undersökas för att se om det är motiverat med en utökad lagstiftning om franchising.

7 Diskussion och slutsats

7.1 Lag (2006:484) om franchisegivarens informationsplikt

7.1.1 Diskussion

I detta kapitel kommer inte nya fakta att läggas till utan diskussionen förs med bakgrund av de källor som hittills framkommit.

Krav på lagstiftning om franchising har ständigt debatterats och motionärer har sedan franchisingens tillkomst i Sverige i början av 1980-talet motionerat angående detta. USA som är det land som franchising från början uppstod i har en långtgående lagstiftning som reglerar i princip alla delar av franchiseförhållandet. Samtidigt har man som grundprincip i Sverige att man inte ska stifta nya lagar på områden där det inte kan konstateras missförhållanden då det enbart skulle leda till ökad byråkrati, osäkerhet och hämma utvecklingen i vissa fall. Då franchising som sätt att driva företag inte är en nyhet för världen är den i alla fall ganska ny för Sveriges del. Med tanke på att de flesta franchisesystem faktiskt tillkommit under de senaste åren i Sverige förstår jag ändå till viss del varför det har tagit 20 år innan vi fick en specifik lagstiftning om franchising. Jag antar att man har avvaktat och begrundat hur existerande lagstiftning har hanterat rättsliga problem rörande franchising och därtill har föreningar och organisationer tillkommit som spelat en mer eller mindre viktig roll, för hur franchising har hanterats i Sverige. Tyvärr anser jag att en del av dessa har haft en väldigt motsträvig attityd och försökt in i det sista bevara det laglösa affärsklimatet som de är vana vid. Jag anser ändå att franchising är så pass speciellt att det förtjänar en egen lag. Man kan jämföra lagen med lagen om handelsagentur eller kommissionärlagen. Dessa har bland annat gemensamt med franchising att det förekommer ett samarbete med ett annat företag och att man är till viss del beroende av en annan part. Franchising har i förhållande till handelsagentur dock särdraget att denna är en egen näringsidkare som får nyttja ett affärskoncept och utgöra en del av ett nätverk.¹⁹⁰ Kanske var det vist av Sverige att hålla arbetet inom Unidroit och deras modellag under uppsikt, då det gav ett väldigt bra underlag och riktlinjer på hur en eventuell lagstiftning skulle kunna se ut.¹⁹¹

Varför valde man inte modellagen?

Modellagen färdigställdes i september år 2002 och utredningen Ds. 2004:55 tillsattes i Sverige något senare med modellagen som utgångspunkt. Den svenska lagen kom att fokusera sig på enbart informationskravet vilket så även är fallet med Unidroits modellag. Utredaren med uppgift att undersöka om Sverige var i behov av en modellag har konstaterat att en lag om informationsplikt vore lämpligt men dock inte att den ska baseras på modellagen. Skälet var att man ansåg modellagen vara allt för komplex för svenska förhållanden och riskerar att bli för formalistisk till sin utformning. Modellagen innehåller bland annat en uppräkningslista på vilka uppgifter en franchisegivare måste förse blivande franchisetagare med före franchiseavtalets ingående. Utredaren anser att en sådan uppräkningslista skulle bli för oflexibel och möjligen resultera i att franchisegivare enbart koncentrerar sig på att följa dessa krav och inget annat, därför anser denne att ett mer allmänt krav bör ställas utan någon uppräkningslista.

---

¹⁹⁰ Stenberg Hans, Distributionsavtal, sid. 371.

¹⁹¹ 2001/02:LU12.

ning. Lagrådet var av samma mening och anser även dom att den svenska lagen inte bör vara baserad på modellagen. Nu visade lagrådet ändå att man kan ställa upp punkter om vilken minsta information som ska lämnas på ett bra sätt. Jag anser att omfånget på den information som skall lämnas enligt 3:e § lag (2006:484) om franchisegivares informationsplikt har en ganska bred omfattning som ger en bra grund gällande informationsmaterialet. Om man enbart följer dessa punkter får franchisetagaren en ganska bra bild innan avtalets ingående och det är också det som är huvudsyftet med lagen. I samma paragraf stadgas att franchisetagaren ska ge den information om avtalets innebörd och övriga förhållanden som behövs med hänsyn till omständigheterna. Alltså bör en franchisegivare även upplysa om sådant som inte finns med i dessa punkter men ändå är väldigt viktigt för franchiseförhållandet. Både utredaren i Ds. 2004:55 och lagrådet anser att lagen inte ska vara baserad på modellagen. Dock anser jag att deras förslag ändå är väldigt liknande modellagen till sin utformning. Undantaget är avsaknaden av en uppräknings gällande vilken information som ska lämnas i utredarens förslag. I övrigt är förslaget liknande men i de flesta fall något förenklade främst när det gäller vilken information som franchisegivaren ska lämna och även när han undantags från kravet att lämna information. Jag ser egentligen inga större problem att förenkla lagen något som Sverige har gjort så länge den uppfyller sitt syfte. Man kan även förmoda att modellagen är mer komplex just för att ge de länder lite fler möjligheter. Att så är fallet framgår även i förarbetet till modellagen och man uppmanar där länderna till att försöka anpassa lagen till de egna förhållandena som råder. Modellagen har enligt mig dock en bättre lösning gällande påföljder som framgår här nedan.

Påföljder

I Ds. 2004:55 (har som framgått) utredaren valt att påföljden då FG försett en blivande FT med alltför bristfällig information inför avtalets undertecknande ska vara att denne förbjuds att fortsättningsvis ingå nya franchiseavtal. Förutsättningen är att förbudet är påkallat från allmän synpunkt då man kan anta att franchisegivaren även i fortsättningen lämna bristfällig information till blivande franchisetagaren.¹⁹² Även om franchisegivaren förbjuds eller inte att fortsättningsvis ingå väsentligen samma franchiseavtal ska enligt utredarens förslag ett beslut som huvudregel förenas med ett vitesföreläggande.¹⁹³ Vitesföreläggandet ska fungera som ett påtryckningsmedel för att förmå en franchisegivaren att förbättra sina rutiner.¹⁹⁴ Lagrådets bedömning skiljde sig från utredningen där man ansåg att den primära sanktionen istället ska vara ett åläggande riktad till franchisegivaren att lämna rätt information. Man anser i likhet med utredaren att den primära sanktionen skall förenas med vite.¹⁹⁵ I Unidroits modellag är det artikel 8 som behandlar vilka påföljderna blir vid lagbrott. Kort gäller att franchisetagaren har olika frister på sig efter den handling eller det utelämnande som utgör det kontraktsbrott till vilken rätten till uppsägning grundas. Ett år gäller om denne vill säga upp avtalet och tre år för att kräva skadestånd om förutsättningarna enligt artikel 8 är uppfyllda (artikeln i sin helhet finns under 3.3). Vad gäller skadeståndsanspråket gäller även att franchisetagaren måste yrka skadestånd inom ett år från det att han uppmärksammat sådana omständigheter som indikerar rättigheten därtill. I de fall franchisegivaren uppmärksammar franchisetagaren om brister eller felaktigheter i informationsmaterialet har denne 90 dagar på sig att framställa uppsägning eller skadeståndsanspråk. Kravet är

---

¹⁹² Ds 2004:55 sid 200.

¹⁹³ Ds 2004:55 sid 202.

¹⁹⁴ Ds 2004:55 sid 203.

¹⁹⁵ Proposition 2005/06:98 sid. 29.

också att franchisegivaren blir skriftligen meddelad med 30 dagars varsel både gällande uppsägning och skadeståndsanspråk.¹⁹⁶ De förekommer som sagt vidare kriterium som måste uppfyllas, men påföljderna enligt Unidroits modellag är uppsägning eller/och skadestånd beroende på förutsättningarna.

Den slutgiltiga svenska lagstiftningen lag (2006:484) om franchisegivaren informations-skyldighet fick den utformningen som lagrådet framfört. Frågan är om den lösning i realite-ten är den bästa. Risker är att påföljden egentligen inte betyder så mycket och därför kommer att avskräcka franchisegivare från att brista i sin informationsplikt. I den nuvaran-de lagen kan franchisegivaren på sin höjd åläggas att lämna rätt information och få betala en viss summa i vite. Vitet är som regel förenat med åläggandet, så i de flesta fall kommer franchisegivaren vara tvungen att stå för vitet om marknadsdomstolen finner informatio-nen vara bristfällig. Men om inte franchisegivaren följer marknadens ålägganden sker som jag förstår det ingenting. För en större franchisegivare kanske inte en straffavgift är så av-skräckande. Mer handfast anser jag förslagen från utredningen Ds. 2004:55 och Unidroits modellag vara då de antingen förbjuder franchisegivaren från i fortsättningen ingå liknande avtal och vite eller ger rätt till uppsägning och skadestånd.

Skälet för att lagrådets val av påföljd är främst faktumet att man vill ge lagen marknadsrätt-lig karaktär där franchisegivaren ges möjligheter att ändra sitt beteende. Samtidigt framhål-ler man att detta är den påföljd som vanligen används i annan lagstiftning som ålägger en näringsidkare att lämna korrekt information. Franchisetagaren är som det framkommit i uppsatsen i en underlägsen ställning jämfört med franchisegivaren och är i behov av enskilt skydd. Påföljden anser jag inte vara tillräcklig med det i åtanke och i jämförelse med rätten att säga upp avtalet eller åtminstone skydda framtida franchisetagare från att ingå ett avtal med bristfällig information. En mer avskräckande effekt ger garanterat den lösningen som pre-senteras i Ds. 2004 med förbud för franchisegivaren att i framtiden ingå liknande avtal och dessutom vore det bra om franchisetagaren fick rätt att som enligt Unidroits modellag, kunna säga upp avtalet under vissa förutsättningar.

För att vidare förstå bakgrunden till lagen och eventuellt framtida lagar är det väldigt intres-sant att få ett samlat intryck av de svar som berörda organisationer, föreningar, myndighe-ter och riksdagsledamöter har avgett i förarbetet till lagen och även i form av svar i betän-kandena. De vanligaste åsikterna för en lagstiftning gällande informationsplikten skulle vara motiverad har varit att franchisetagare är en särskilt utsatt grupp företagare, arbetet inom organisationen Unidroit skulle ge en bra grund, ett sätt att få mer balanserade avtal, oseriö-sa franchisegivare får det svårare och att bristande avtalsförhållanden förekommer i för stor utsträckning. Om man å andra sidan ser till de motargument för en lagstadgad informa-tionsplikt var de vanligaste argumenten att tillräckligt god självreglering redan finns på om-rådet, det inte fanns missförhållanden i den omfattningen som föranledde en lagstiftning och att en lagstiftning skulle riskera bidra till högre kostnader och osäkerhet. Nu när lagen har införts kan man diskutera kring om det var rätt att införa den och om den kommer att nå sitt syfte. Baserat på argumenten för och emot som har framkommit anser jag helt klart att de argument som var för en lagstadgad informationsplikt har varit starkare. Med en god självreglering kan man komma långt utan att behöva lagstifta. Dock fungerar det bara till en viss gräns då antalet oärliga franchisegivare har blivit tillräckligt många till antalet. Det kommer alltid att finnas oärliga företagare och bara för att det råder en god självreglering betyder inte att alla tillämpar denna. Nu när franchisingverksamheten verkligen tar fart i

---

¹⁹⁶ Unidroits modellag, artikel 8

Sverige kommer en lagstiftning vara än viktigare. Argumenten om att ett informationskrav skulle föranleda högre kostnader är ganska vaga i min mening. Franchisegivare bör redan ha sådan information tillgänglig om han är seriös och inte minst för sin egen skull. Några större kostnader att färdigställa denna information anses ganska orimligt. Till sist gällande risken för osäkerhet så anser jag att det är precis tvärt om. Den nya lagen bör bara ge en klarare bild av vad som krävs av franchisegivaren inför ett avtals ingående. Som framfördes i proposition 2005/06:98 så avser regeringen att utvärdera vilka närmare effekter lagen har haft efter att den varit i kraft en tid. Om det visar sig finnas behov av ytterligare åtgärder för att säkerställa en väl fungerande balans på franchiseområdet är man beredd att utreda detta.

7.1.2 Slutsats

Lagens syfte har varit att stärka blivande franchisetagares rätt till adekvat och korrekt information om franchiseverksamheten inför ett avtals ingående. Vidare är syftet att lagens principer skall tjäna som vägledning för nuvarande och framtida avtal. Bara strax över ett år har gått sedan den nya lagen trädde i kraft och mig veterligen har inga rättsfall inkommit till Marknadsdomstolen som dömt enligt den nya lagstiftningen. Dock tror jag att lagens syfte kommer att uppnås. Den kommer säkerligen att bidra till att kommande franchisetagare blir mer uppmärksamma på avtalet och att de får korrekt information inför avtalets ingående. Kanske kan den även bidra till en ökad kvalitet på avtalen. Lite oroad är jag dock över påföljden som enligt min mening kanske inte är tillräcklig. Ett bättre alternativ än åläggande som påföljd vore förslagsvis att förbjuda franchisegivaren från att i fortsättningen ingå väsentligen samma avtal.

7.2 Behov av ytterligare lagstiftning om franchising i framtiden

7.2.1 Diskussion

Idag har vi lag (2006:484) om franchisegivarens informationsplikt som specifikt är riktad till franchiseförhållanden. Lagen som jag har framfört, är bra utformad kommer säkert att uppfylla sitt syfte. Dock är denna lag ganska begränsad eftersom den enbart reglerar vad som sker innan ett avtals ingående. När väl avtalet är undertecknat träder andra företagsrättsliga lagar in som behandlar olika områden, avtalet, markandföring och sekretess exempelvis. Lagstiftaren har förstått vad gäller exempelvis handelsagenter, att förhållandena är så pass speciella så att en lagstiftning har varit motiverad. I fallet med franchising befinner sig franchisetagaren konstaterat i en underlägsen ställning med många oklara moment, ändå finns inga specifika franchiselagar som rör franchiseförhållandet. Sedan franchising kom till Sverige har motioner förekommit om ökad lagstiftning och bland annat genom att granska de senaste av dessa motioner har jag sett att det främst är fyra olika områden som fått mest uppmärksamhet. Dessa är villkor vid uppsägning av franchiseavtal, bruket av skiljeklausurer, förhandlingsrätt för franchisetagare gällande avtalsvillkor och möjligheterna att jämka oskäliga avtalsvillkor mellan näringsidkare.

Vad gäller uppsägning av avtalsvillkoren handlar främst problematiken om i vilka fall franchisegivaren har rätt att säga upp avtalet och vad som sker efter en uppsägning. Som det är idag riskerar franchisetagaren bli uppsagd på ibland ganska obetydliga grunder, dock enligt

det avtal man enats om. Enligt lagen om franchisegivarens informationsplikt, skall sådan information om uppsägning också finnas med i informationsmaterialet som franchisetagaren skall ta del av innan avtalets undertecknande. Problemet är om man inte uppmärksammar detta ordentligt eller inte tänker så långtgående som vad som sker vid en uppsägning. Vissa anser också att franchisetagaren alltid borde ha rätt att kunna lösa in sådan egendom som franchisetagaren har investerat i och att dessa skall genomgå en riktig ekonomisk värdering dessförinnan. Ett skräckscenario är då en smått oärlig franchisegivare övertalar en franchisetagare att investera mycket kapital i sin verksamhet där egendom ingår och som senare går i konkurs. Franchisetagaren kan förlora mycket pengar om han inte är på sin vakt.

Nästa krav rörde bruket av skiljeklausuler i franchiseavtal. Det ska uppmärksammas att franchisegivaren också här är skyldig att upplysa franchisetagaren om hur tvister om avtalet skall prövas och vad som gäller i fråga om kostnadsansvaret. Flera motionärer och berörda aktörer upplyser om hur stora kostnaderna kan bli att avgöra en tvist i ett skiljeförfarande i jämförelse med en allmän domstol. Fördelarna med skiljeförfarande är dels att det går snabbt, vilket gynnar båda parter och dels att det sker under sekretess. Jag anser att tvistelösning genom skiljeförfarande klart är det bästa valet om det inte vore för kostnaderna. Som Svenska Franchiseföreningen bland annat upplyser om, innehåller uppskattningsvis 90 % av alla franchiseavtal en skiljedomsklausul, vilket gör att i regel kommer så avgörs tvister mellan franchiseparter på detta sätt. Då många tvister säkert inte behöver bli så dyra så finns det alltid undantag och det är den som förlorar som får stå för kostnaderna. Dessa kostnader kan av uppgift från vissa aktörer i uppsatsen uppgå till så mycket som 1-2 miljoner kronor. Självklart skulle detta drabba en mindre franchisetagare oerhört hårt som kanske måste gå i konkurs på grund av tvisten. Som dock har framkommit av Stockholms Handelskammars Skiljedomsinstitut har de endast avgjort tre mål i skiljedomsstol där parterna är franchisegivare och -tagare under åren 2000 till 2004. Vad detta kan bero på är ovisst. Antingen kan det vara så att det helt enkelt förekommer relativt få tvister på franchiseområdet eller också beror det på andra omständigheter. En sådan kan förslagsvis vara att franchisetagare räds i många fall att föra en tvist mot franchisegivaren. Dels är man i en tungt beroende ställning och vill till varje pris undgå tvister, dels kanske man räds höga skiljedomskostnader. Av denna anledning tycker jag det är motiverat att införa någon typ av regler härom. Ett bra förslag som flera motionärer och aktörer framfört är franchisegivaren ska vara förpliktigad att stå för en del av kostnaderna. Detta under förutsättning att det föreligger saklig grund för tvisten självfallet.

Förhandlingsrätt för franchisetagare avser i första hand franchisetagarens rätt att förhandla med franchisegivaren via en arbetstagarorganisation. Idag finns endast arbetsrättslig lagstiftning som ger franchisetagarens anställda en rättighet att förhandla mot franchisetagaren. Denna fråga ingick inte i förarbetet till lag om franchisegivarens informationsplikt och detta har flera aktörer ansett vara en brist. Många vill se en utredning på detta område för att tillvarata de arbetsrättsliga frågorna. Lagrådet understryker dock att detta är ett problem som inte bara existerar för franchisetagare och att frågan bör utredas i framtiden för att få mer underlag i frågan.

Det sista kravet jag tar upp är möjligheter att jämka villkor i avtal mellan näringsidkare. Problemet rör att franchiseavtal många gånger är rena standardvillkor och till och med rakt av översatta avtal från exempelvis USA. Vissa villkor i avtalen kan anses som oskäligen och som framgått i uppsatsen är det inte alltid så lätt att få resultat genom att använda sig av avtalslagens regler. Detta område måste få ett bättre underlag innan en lagstiftning kan komma på fråga. Riksdagen har dock tillkännagivit att regeringen bör tillsätta en utredning med uppgift att lägga fram förslag till åtgärder för att öka möjligheterna att jämka oskäligen avtal

mellan näringsidkare. När denna utredning blir av återstår att se. Jag antar att fram till dess utredningen presenteras kommer samtliga motioner med krav på ytterligare lagstiftning att få avslag i riksdagen.

7.2.2 Slutsats

I vissa fall anser jag att det behövs mer lagstiftning om franchising. Som framgår i diskussionen ovan och i övrigt i uppsatsen så förekommer det problemområden som fortfarande inte har kunnat lösas med existerande lagar och självreglering. Främst anser jag det vara påkallat att återigen utreda behovet av villkor för uppsägning där franchisetagaren i värsta fall kan förlora mycket i satsat kapital. Även bruket av skiljeklausuler anser jag vara en viktig fråga. De föreslagna reglerna om att franchisegivaren alltid skall stå för en del av skiljedomskostnaderna om det finns saklig grund för tvisten verkar som en bra lösning.

Vad gäller de sista två, förhandlingsrätt för franchisetagare och möjligheterna att jämka villkor i avtal mellan näringsidkare har jag ingen direkt åsikt om. Jag ser dock gärna att en ordentlig utredning görs i båda fallen för att undersöka om dessa rättsliga problem kan ge franchisetagaren en stärkt ställning om de gavs utrymme i lagstiftningen.

Bilaga 1 - Lag (2006:484) om franchisegivarens informationskyldighet

Lagens innehåll

1 § I denna lag finns bestämmelser om franchisegivares skyldighet att innan ett franchiseavtal ingås ge franchisetagaren viss information.

Definition av franchiseavtal

2 § Med franchiseavtal avses i denna lag ett avtal varigenom en näringsidkare (franchisegivaren) kommer överens med någon annan (franchisetagaren) om att denne mot ersättning till franchisegivaren skall använda franchisegivarens särskilda affärsidé om marknadsföring och försäljning av varor eller tjänster. Som ytterligare förutsättningar för att ett avtal skall anses vara ett franchiseavtal enligt denna lag gäller att franchisetagaren enligt avtalet skall använda franchisegivarens näringskännetecken eller andra immateriella rättigheter samt medverka vid återkommande kontroller av att avtalet följs. Franchisegivarens informationskyldighet

3 § I god tid innan ett franchiseavtal ingås skall en franchisegivare skriftligen ge franchisetagaren den information om avtalets innebörd och övriga förhållanden som behövs med hänsyn till omständigheterna. Informationen skall vara klar och begriplig. Den skall minst innehålla

1. en beskrivning av den franchiseverksamhet som franchisetagaren skall bedriva,
2. uppgift om andra franchisetagare som franchisegivaren har träffat avtal med inom samma franchisesystem och omfattningen av deras verksamhet,
3. uppgift om den ersättning som franchisetagaren skall betala till franchisegivaren och övriga ekonomiska villkor för franchiseverksamheten,
4. uppgift om immateriella rättigheter som skall upplåtas till franchisetagaren,
5. uppgift om de varor eller tjänster som franchisetagaren är skyldig att köpa eller hyra,
6. uppgift om konkurrensförbud som skall gälla under eller efter den tid som franchiseavtalet gäller,
7. uppgift om avtalstiden, villkoren för förändring, förlängning och uppsägning av franchiseavtalet samt de ekonomiska konsekvenserna av en uppsägning, och

8. uppgift om hur en tvist med anledning av avtalet skall prövas och vad som skall gälla i fråga om kostnadsansvar för en sådan tvist.

Vad som sägs i första stycket gäller också när ett befintligt franchiseavtal, med franchisegivarens tillåtelse, skall överlåtas till en ny franchisetagare.

Underlåtenhet att lämna information

4 § En franchisegivare som har ingått ett franchiseavtal utan att ha uppfyllt sin skyldighet enligt 3 § får åläggas att, i fråga om det avtalet och framtida franchiseavtal, lämna information i enlighet med vad som sägs i den paragrafen. Ett sådant åläggande kan riktas också mot någon som är anställd hos franchisegivaren eller som handlar på dennes vägnar.

5 § Talan om åläggande enligt 4 § väcks vid Marknadsdomstolen.

En sådan talan får väckas av

1. en franchisetagare i ett sådant avtal som avses i 4 §,
2. en sammanslutning av näringsidkare, eller
3. en annan sammanslutning som har ett befogat intresse av att företräda näringsidkare.

Den som har talerätt enligt andra stycket har rätt att delta i rättegången som intervenient enligt 14 kap. rättegångsbalken.

I mål om åläggande enligt 4 § gäller i övrigt de bestämmelser i marknadsföringslagen (1995:450) som reglerar förfarandet och fördelningen av rättegångskostnader i mål om åläggande att lämna information enligt 15 § den lagen. Bestämmelserna i 21, 34-37 och 52 §§ om Konsumentombudsmannen skall dock inte tillämpas.

6 § Ett åläggande enligt 4 § skall förenas med vite, om det inte av särskilda skäl är obehövligt. Talan om utdömande av vite väcks vid en tingsrätt som är behörig enligt 10 kap. rättegångsbalken. En sådan talan får alltid väckas vid Stockholms tingsrätt. Talan får väckas av den som har begärt vitesföreläggandet.

Bilaga 2 – Unidroits modellag

MODEL FRANCHISE DISCLOSURE LAW

ARTICLE 1

(SCOPE OF APPLICATION)

(1) This law applies to franchises to be granted or renewed for the operation of one or more franchised businesses within the [State adopting this law].

(2) Except as otherwise expressly provided in this law it is not concerned with the validity of the franchise agreement or any of its provisions.

ARTICLE 2

(DEFINITIONS)

For the purposes of this law: **affiliate of the franchisee** means a natural or legal person who directly or indirectly controls or is controlled by the franchisee, or is controlled by another party who controls the franchisee; **affiliate of the franchisor** means a natural or legal person who directly or indirectly controls or is controlled by the franchisor, or is controlled by another party who controls the franchisor; **development agreement** means an agreement under which a franchisor in exchange for direct or indirect financial compensation grants to another party the right to acquire more than one franchise of the same franchise system; **disclosure document** means a document containing the information required under this law; **franchise** means the rights granted by a party (the franchisor) authorising and requiring another party (the franchisee), in exchange for direct or indirect financial compensation, to engage in the business of selling goods or services on its own behalf under a system designated by the franchisor which includes know-how and assistance, prescribes in substantial part the manner in which the franchised business is to be operated, includes significant and continuing operational control by the franchisor, and is substantially associated with a trademark, service mark, trade name or logotype designated by the franchisor. It includes: **(A)** the rights granted by a franchisor to a sub-franchisor under a master franchise agreement; **(B)** the rights granted by a sub-franchisor to a sub-franchisee under a sub-franchise agreement; **(C)** the rights granted by a franchisor to a party under a development agreement. For the purposes of this definition “direct or indirect financial compensation” shall not include the payment of a bona fide wholesale price for goods intended for resale; **franchise agreement** means the agreement under which a franchise is granted; **franchised business** means the business conducted by the franchisee under a franchise agreement; **franchisee** includes a sub-franchisee in its relationship with the subfranchisor and the sub-franchisor in its relationship with the franchisor; **franchisor** includes the sub-franchisor in its relationship with its subfranchisees; **master franchise** means the right granted by a franchisor to another party (the sub-franchisor) to grant franchises to third parties (the subfranchisees); **material change** in the information required to be disclosed means a change which can reasonably be expected to have a significant effect on the prospective franchisee’s decision to acquire the franchise; **material fact** means any information that can reasonably be expected to have a significant effect on the prospective franchisee’s decision to acquire the franchise; **misrepresentation** means a statement of fact that the person making the statement knew or ought to have known to be untrue at the time the statement was made; **omission** means the failure to state a fact of which the person making the statement was aware at the time the statement

ought to have been made; **State** includes the territorial units making up a State which has two or more territorial units, whether or not possessing different systems of law applicable in relation to the matters dealt with in this law; and **sub-franchise agreement** means a franchise agreement concluded by a sub-franchisor and a sub-franchisee pursuant to a master franchise.

ARTICLE 3

(DELIVERY OF DISCLOSURE DOCUMENT)

(1) A franchisor must give every prospective franchisee a disclosure document, to which the proposed franchise agreement must be attached, at least fourteen days before the earlier of

(A) the signing by the prospective franchisee of any agreement relating to the franchise, with the exception of agreements relating to confidentiality of information delivered or to be delivered by the franchisor; or

(B) the payment to the franchisor or an affiliate of the franchisor by the prospective franchisee of any fees relating to the acquisition of a franchise that are not refundable or the refunding of which is subject to such conditions as to render them not refundable, with the exception of a security (bond or deposit) given on the conclusion of a confidentiality agreement.

(2) The disclosure document must be updated within [X] days of the end of the franchisor's fiscal year. Where there has been a material change in the information required to be disclosed under Article 6, notice in writing of such change should be delivered to the prospective franchisee as soon as practicable before either of the events described in Sub-Paragraphs (1)(A) or (1)(B) has occurred.

ARTICLE 4

(FORMAT OF DISCLOSURE DOCUMENT)

(1) Disclosure must be provided in writing.

(2) The franchisor may use any format for the disclosure document, provided that the information contained therein is presented as a single document at one time and meets the requirements imposed by this law.

ARTICLE 5

(EXEMPTIONS FROM OBLIGATION TO DISCLOSE)

No disclosure document is required:

(A) in case of the grant of a franchise to a person who has been an officer or director of the franchisor or of an affiliate of the franchisor for at least one year immediately before the signing of the franchise agreement;

(B) in case of the assignment or other transfer of a franchisee's rights and obligations under an existing franchise agreement, where the assignee or transferee is bound by substantially the same terms as the assignor or transferor, and the franchisor has not had a significant role in the transaction other than approval of the transfer.

(C) in case of the grant of a franchise to sell goods or services to a natural or legal person who has been engaged in the same or a similar business for the previous two years, if the sales of the franchise, as reasonably anticipated by the parties at the time the franchise agreement is entered into, will not during the first year of the relationship exceed 20% of the total aggregate sales of the combined business of the franchisee and its affiliates;

(D) in case of the grant of a franchise pursuant to which the

prospective franchisee commits to a total financial requirement under the franchise agreement in excess of [X];

(E) in case of the grant of a franchise to a prospective franchisee who together with its affiliates has a net worth in excess of [Y] or turnover in excess of [Z]; or

(F) in case of the renewal or extension of a franchise on the same conditions.

ARTICLE 6

(INFORMATION TO BE DISCLOSED)

(1) In the disclosure document the franchisor shall provide the following information:

(A) the legal name, legal form and legal address of the franchisor and the address of the principal place of business of the franchisor;

(B) the trademark, trade name, business name or similar name, under which the franchisor carries on or intends to carry on business in the State in which the prospective franchisee will operate the franchise business;

(C) the address of the franchisor's principal place of business in the State where the prospective franchisee is located;

(D) a description of the franchise to be operated by the prospective franchisee;

(E) a description of the business experience of the franchisor and its affiliates granting franchises under substantially the same trade name, including:

(i) the length of time during which each has run a business of the type to be operated by the prospective franchisee; and

(ii) the length of time during which each has granted franchises for the same type of business as that to be operated by the prospective franchisee;

(F) the names, business addresses, positions held, and business experience of any person who has senior management responsibilities for the franchisor's business operations in relation to the franchise;

(G) any criminal convictions or any finding of liability in a civil action or arbitration involving franchises or other businesses relating to fraud, misrepresentation, or similar acts or practices of:

(i) the franchisor; and

(ii) any affiliate of the franchisor who is engaged in franchising for the previous five years, and whether any such action is pending against the franchisor or its subsidiary, and the court or other citation of any of the above;

(H) any bankruptcy, insolvency or comparable proceeding involving the franchisor and its affiliate(s) for the previous five years and the court citation thereof;

(I) the total number of franchisees and company-owned outlets of the franchisor and of affiliates of the franchisor granting franchises under substantially the same trade name;

(J) the names, business addresses and business phone numbers of the franchisees, and of the franchisees of any affiliates of the franchisor which are granting franchises under substantially the same trade name whose outlets are located nearest to the proposed outlet of the prospective franchisee, but in any event of not more than [X] franchisees, in the State of the franchisee and/or contiguous States, or, if there are no contiguous States, the State of the franchisor;

(K) information about the franchisees of the franchisor and about franchisees of affiliates of the franchisor that grant franchises under substantially the same trade name that have ceased to be franchisees during the three fiscal years before the one during which the franchise agreement is entered into, with an indication of the reasons for which the franchisees have ceased to be franchisees of the franchisor;

(L) the following information regarding the franchisor's intellectual property to be licensed to the franchisee, in particular trademarks, patents, copyright and software:

- (i) the registration and/or the application for registration, if any,
- (ii) the name of the owner of the intellectual property rights and/or the name of the applicant, if any;
- (iii) the date on which the registration of the intellectual property rights licensed expires; and
- (iv) litigation or other legal proceedings, if any, which could have a material effect on the franchisee's legal right, exclusive or nonexclusive, to use the intellectual property under the franchise agreement in the State in which the franchised business is to be operated;
- (M) information on the categories of goods and/or services that the franchisee is required to purchase or lease, indicating
  - (i) whether any of these have to be purchased or leased from the franchisor, affiliates of the franchisor or from a supplier designated by the franchisor;
  - (ii) whether the franchisee has the right to recommend other suppliers for approval by the franchisor; and
  - (iii) whether any revenue or other benefit that may be directly or indirectly received by the franchisor or any of the affiliates of the franchisor from any supplier of goods and/or services to the franchisee, such as rebates, bonuses, or incentives with regard to those goods and/or services, shall be passed on to the prospective franchisee or, if not, whether a price mark-up will be made by the franchisor or the supplier recommended by the franchisor;
- (N) financial matters, including:
  - (i) (a) an estimate of the prospective franchisee's total initial investment;
  - (b) financing offered or arranged by the franchisor, if any;
  - (c) the financial statements of the franchisor and when available audited or otherwise independently verified financial statements, including balance sheets and statements of profit and loss, for the previous three years. Franchisors, the creation of which goes back less than three years, are under an obligation to disclose the same documents prepared since they began their activity;
  - (ii) (a) If information is provided to the prospective franchisee by or on behalf of the franchisor concerning the historical or projected financial performance of outlets owned by the franchisor, its affiliates or franchisees, the information must:
    - (aa) have a reasonable basis at the time it is made;
    - (bb) include the material assumptions underlying its preparation and presentation;
    - (cc) state whether it is based on actual results of existing outlets;
    - (dd) state whether it is based on franchisor-owned and/or franchisee-owned outlets; and
    - (ee) indicate the percentage of those outlets that meet or exceed each range or result.
  - (b) If the financial information referred to in the preceding subparagraph is provided, the franchisor must state that the levels of performance of the prospective franchisee's outlet may differ from those contained in the information provided by the franchisor.
- (O) a description of:
  - (i) the state of the general market of the products or services that are the subject of the contract;
  - (ii) the state of the local market of the products or services that are the subject of the contract;
  - (iii) the prospects for development of the market; and
- (P) anything else necessary to prevent any statement in the document from being misleading to a reasonable prospective franchisee.
- (2) The following information shall also be included in the disclosure document. However, where the information is contained in the franchise agreement, the franchisor may in the disclosure document merely make reference to the relevant section of the franchise

agreement. Where the following items of information are not included in the proposed franchise agreement, that fact shall be stated in the disclosure document :

- (A) the term and conditions of renewal of the franchise, if any;
  - (B) a description of the initial and on-going training programmes;
  - (C) the extent of exclusive rights to be granted, if any, including exclusive rights relating to territory and/or to customers and also information on any reservation by the franchisor of the right
    - (i) to use, or to license the use of, the trademarks covered by the franchise agreement;
    - (ii) to sell or distribute the goods and/or services authorised for sale by the franchisee directly or indirectly through the same or any other channel of distribution, whether under the trademarks covered by the agreement or any other trademark;
  - (D) the conditions under which the franchise agreement may be terminated by the franchisor and the effects of such termination;
  - (E) the conditions under which the franchise agreement may be terminated by the franchisee and the effects of such termination;
  - (F) the limitations imposed on the franchisee, if any, in relation to territory and/or to customers;
  - (G) in-term and post-term non-compete covenants;
  - (H) the initial franchise fee, whether any portion of the fee is refundable, and the terms and conditions under which a refund will be granted;
  - (I) other fees and payments, including any gross-up of royalties imposed by the franchisor in order to offset withholding tax;
  - (J) restrictions or conditions imposed on the franchisee in relation to the goods and/or services that the franchisee may sell;
  - (K) the conditions for the assignment or other transfer of the franchise; and
  - (L) any forum selection or choice of law provisions, and any selected dispute resolution processes.
- (3) Where the franchise is a master franchise, the sub-franchisor must, in addition to the items specified in paragraphs (1) and (2), disclose to the prospective sub-franchisee the information on the franchisor that it has received under paragraphs (1)(A), (E), (H), and (2)(C) and (F) of this article, as well as inform the prospective subfranchisee of the situation of the sub-franchise agreements in case of termination of the master franchise agreement and of the content of the master franchise agreement.

ARTICLE 7

(ACKNOWLEDGEMENT OF RECEIPT OF DISCLOSURE DOCUMENT)

The prospective franchisee shall at the request of the franchisor acknowledge in writing the receipt of the disclosure document.

ARTICLE 8

(REMEDIES)

- (1) If the disclosure document or notice of material change:
- (A) has not been delivered within the period of time established in Article 3;
  - (B) contains a misrepresentation of a material fact; or
  - (C) makes an omission of a material fact; then the franchisee may on 30 days prior written notice to the franchisor terminate the franchise agreement and/or claim against the franchisor for damages suffered from the conduct described in (A), (B) and (C), unless the franchisee had the information required to be disclosed through other means, did not rely on the misrepresentation, or termination is a disproportionate remedy in the circumstances.

- (2) The remedies granted to the franchisee pursuant to this article must be exercised no later than the earlier of:
- (A) one year after the act or omission constituting the breach upon which the right to terminate is based;
  - (B) three years after the act or omission constituting the breach upon which the right to claim for damages suffered is based;
  - (C) one year after the franchisee becomes aware of facts or circumstances reasonably indicating that it may have a right to claim for damages suffered; or
  - (D) within 90 days of the delivery to the franchisee of a written notice providing details of the breach accompanied by the franchisor's then current disclosure document.
- (3) The rights provided by paragraph (1) of this Article do not derogate from any other right the franchisee may have under the applicable law.
- (4) All matters regarding termination and damages, which have not been expressly regulated in this article, shall be governed by the applicable law.

ARTICLE 9
(TEMPORAL SCOPE OF APPLICATION)

This law applies whenever a franchise agreement is entered into or renewed after the law enters into force.

ARTICLE 10
(WAIVERS)

Any waiver by a franchisee of a right given by this law is void.

Referenslista

EG rätt

Fördrag

Romfördraget

Modellag

Unidroits Model Franchise Disclosure Law

Svensk rätt

Lagrum

Lag (2006:484) om franchisegivares informationsskyldighet

Konkurrenslagen (1993:20)

Marknadsföringslagen (1995:450)

(1984:292) om Avtalsvillkor mellan näringsidkare

Firmalagen (1974:156)

Varumärkeslagen (1960:644)

Lag om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (1960:729)

Sekretesslagen (1980:100)

Förordningen (2000:1193) om gruppundantag

Förarbeten

SOU 1987:17 ett förslag till lag om franchising

Ds. 2004:55 Upplyst franchising

Proposition 2005/06:98 Förstärkt skydd för franchisetagare

Lagrådsremiss 26 januari 2006 - Förstärkt skydd för franchisetagare

Riksdagsskrivelse 2005/06:275

Rättsfall

Nja 1992 s. 290

Betänkanden

2001/02:LU12
2002/03:LU4
2003/04:LU7
2005/06:LU26
2006/07:CU11
2007/08:CU7

Motioner

2001/02:L257
2001/02:L282
2001/02:L332
2001/02:L345
2002/03:L281
2003/04:L230
2003/04:L259
2005/06:L5
2005/06:L6
2005/06:L303
2005/06:L314
2006/07:C349
2007/08:CC308

Övrigt offentligt tryck

Franchising i Sverige 2006 – en kartläggning av franchiseföretagandet i Sverige

Litteratur

Bergström, Strure, m.f.l, *Juridikens termer*, 2002

Engström, Anders, Fernlund Anders, m.f.l, *Franchising i praktiken*, Studentlitteratur, 2005

Sagell, dan-michael, *Franchisegivarens informationsskyldighet*, BDO Nordic, 2007

Sagell, dan-michael och Carlsson Pål, *Franchise Praktiskt handbok för franchisegivare och tagare*, Björn Lundén Information, 2005

Stenberg, Hans, *Distributionsavtal Handelsagentur Ensamåterförsäljning Franchising*, Hans Stenberg och Industrilitteratur, 2005

Sohlberg, Stig, *Franchisejuridik*, Nordstedts Juridik, 2001

Övriga källor (Samtliga länkar fungerade 2008-01.-07)

<http://www.eff-franchise.com/>

<http://www.franchiseforeningen.se/>

Svenska franchiseföreningens hemsida